AMNESTY

MEDLEMSBLAD FOR AMNESTY INTERNATIONAL | NR 3 SEPTEMBER 2016

POSITIVE FODAFTRYK
Sporten kan gøre meget mere for at skabe forandringer, mener fodboldspilleren Tom Høgli.

DE UTÅLELIGE
Regeringen vil gøre livet utåleligt for mennesker på tålt ophold. Vi har mødt dem.

DRØMME I TYND LUFT
Den utrolige historie om Tibets fodboldlandshold udkommer som grafisk novelle.

TEENAGEMØDRE I GUATEMALA
Guatemala har en af verdens højeste rater for voldtægt af unge piger.

TEMA: SYRISKE FLYGTNINGE LÆGGER SAG AN

DANMARK PÅ ANKLAGE-BÆNKEN

MEDLEMSBLAD FOR DANSK AFDELING
AF AMNESTY INTERNATIONAL

AMNESTY
INTERNATIONAL

Redaktør: Ole Hoff-Lund, ohl@amnesty.dk
Ansvarshavende: Trine Christensen
Redaktion: John Nielsen, Roberto Zacharias og Bjarke Windahl Pedersen
Design: Dorte Kayser, Datagraf Communications
Produktion: Datagraf Communications
Oplag: 83.981 **ISSN:** 0906-4184
Abonnementspris: 200 kr. pr. år

Udkommer næste gang: 29. november 2016 (deadline 1. november 2016)
Artikler, der er underskrevet med navn, kan indeholde synspunkter, der ikke nødvendigvis reflekterer Amnesty Internationals holdning. Eftertryk med kildeangivelse er kun tilladt efter forudgående aftale med redaktionen.

Miljøcertificeret: Svanemærke godkendt

Amnesty International
Gammeltorv 8, 4. og 5.sal
1457 København K
Tlf. 33 45 65 65
Fax 33 45 65 66
www.amnesty.dk
amnesty@amnesty.dk

Forside:
De syriske flygtninge Abdallah, Anas, Omar og Arij har lagt sag an mod Danmark i håb om at få deres børn og ægtefæller i sikkerhed.

Foto: Martin Dam Kristensen

OBAMAS SIDSTE CHANCE

Amnestys redaktør:
Ole Hoff-Lund

Knapt havde Barack Obama fået nøglerne til Det Hvide Hus i 2009, før han underskrev et dekret om, at fangelejren i Guantánamo skulle lukkes i løbet af et år. Men i dag venter 61 fanger stadig på at komme ud i friheden eller blive stillet for en dommer for at få prøvet deres sag. Nogle af dem har siddet der i 14 år, og med få måneder tilbage af sin præsidentperiode virker det usandsynligt, at Obama når at tømme den berygtede lejr for fanger, inden hans efterfølger tager plads i præsidentkontoret.

En af de tilbageværende fanger er Mohamedou Slahi, der ankom til Guantánamo i 2002. Han har givet et foruroligende portræt af fangelejren i sin bog "Dagbog fra Guantánamo", som hans advokater efter års kamp fik ud i offentligheden for to år siden. Amerikanske medier omtaler Slahi som en af de mest torturerede fanger i Guantánamo, og i sin dagbog fortæller han om tortur, isolation, ydmygelser, tæsk – hele pakken af udvidede forhørsmetoder, som var sanktioneret fra højeste politiske sted i USA. I juli besluttede det panel, der vurderer fangernes sager, at Mohamedou Slahi "ikke længere udgør nogen trussel af betydning mod USA's sikkerhed". Forhåbentlig er han snart en fri mand.

Selv om vi gradvist er blevet klogere på det mørke torturregime, der bredte sig i CIA's hemmelige fængsler efter terrorangrebet mod USA i 2001, så bliver der ved med at dukke nye oplysninger frem. I juli frigav CIA hemmelige dokumenter, der skildrer, hvordan CIA-fangevogtere i et fængsel i Afghanistan overhældte fangen Gul Rahman med iskoldt vand og lod ham ligge nøgen i sin celle i frostvejr, fordi han havde kastet sin mad efter fangevogterne. Næste morgen var han død. Alligevel lyder det i indberetningerne, at han selv var skyld i det: "Med sine handlinger bidrog han til sin egen død. Ved at kaste sit sidste måltid, gav han afkald på brændstof til at holde sin krop varm".

> *Donald Trump har flere gange givet sin fulde opbakning til brugen af tortur*

Det er beretninger som disse, der i 2009 fik Obama til at skrotte det hemmelige fangeprogram og de udvidede forhørsmetoder, der i de fleste tilfælde var synonymt med tortur. Rationalet var, at tortur ikke er foreneligt med USA's værdier. Men hvad sker der efter Obama? Den ene præsidentkandidat, Donald Trump, har flere gange givet sin fulde opbakning til brugen af tortur, og på et valgmøde i juni spurgte han tilhørerne, hvad de mener om waterboarding. Han svarede selv: "Jeg kan virkelig godt lide det. Men jeg synes ikke, det er barskt nok".

Fangerne i Guantánamo har længe båret på et håb om at få en retfærdig rettergang. De fleste er aldrig blevet sigtet for nogen forbrydelse. Mange lande har hjulpet USA ved at tage imod fanger. Men ikke Danmark. Det er tid nu. Tid til at lukke et mørkt kapitel i retssikkerhedens og retfærdighedens historie. Tid til at tage imod en mand som Mohamedou Slahi og byde ham velkommen tilbage i friheden.

04 Nyheder fra hele verden
08 Danmark på anklagebænken
10 Splittede familier sagsøger Danmark
16 Så utåleligt som muligt
18 De utålelige
22 Tortursagen Danmark ville bremse
24 Drømme i tynd luft
26 Tom Høgli vil sætte positive fodaftryk
28 Når voldtægter gør piger til mødre
36 Libyen er livsfarlig for flygtninge
38 Amnesty LIVE
40 Nauru vil hjemsøge mig for altid

26

28

Illustration: Mikkel Henssel

8 TEMA Danmark på anklagebænken

Folketinget er på gyngende, juridisk grund med de asylstramninger, som tvinger syriske krigsflygtninge til at vente tre år, før de overhovedet kan søge om familiesammenføring. Det samme gælder de skærpede regler for personer på tålt ophold, som ikke kan sendes hjem på grund af risiko for tortur og dødsstraf. Førende jurister mener, at stramningerne er ulovlige, og at der må være en grænse for, hvor længe mennesker, der har udstået deres straf, kan holdes under forhold, der ifølge ombudsmanden er "meget belastende og begrænsende for grundlæggende livsførelse". AMNESTY har mødt fem syriske flygtninge, der sagsøger Danmark, og fire mennesker, der lever på tålt ophold i år efter år efter år.

Foto: Scanpix

Over 2.400 mennesker er blevet myrdet, siden Filippinernes nyvalgte præsident Rodrigo Duterte (tv) i juli opfordrede til drab på narkohandlere og stofbrugere.

NARKOKRIG I FILIPPINERNE KOSTER TUSINDER AF LIV

Filippinernes nyvalgte præsident Rodrigo Duterte har indledt en nådesløs krig mod narkotika, som på to måneder har kostet mindst 2.400 mennesker livet.

Duterte blev valgt på løfter om at bekæmpe den organiserede kriminalitet i landet med alle midler, og han har opfordret både politi og væbnede borgergrupper til at dræbe personer, der er involveret i handel med narkotika. Opfordringen er blevet hørt. Kun 900 af de cirka 2.400 drab er begået af politiet – resten står væbnede grupper bag. Ofte efterlader gerningsmændene et skilt ved siden af liget, hvor der står "pusher".

Samtidig truer Duterte åbent med at melde landet ud af FN i protest mod den voldsomme internationale fordømmelse, der har ramt Duterte, siden han tiltrådte som præsident 30. juni.

FN's særlige rapportør har anklaget præsidenten for at begå forbrydelser mod menneskeheden ved at tilskynde til drab på civile, og Amnesty International opfordrer Duterte til at bryde den negative spiral af menneskerettighedskrænkelser.

Men det afviser Duterte blankt og hævder, at stofbrugere ikke er mennesker:

"Forbrydelser mod menneskeheden? Lad mig være helt ærlig: Er de mennesker? Hvad er jeres definition af et menneske? Og menneskerettigheder? Brug ordet i den rette kontekst, hvis I er kloge nok til det", sagde Rodrigo Duterte i august i en tale til militæret.

Femårig skudt i hovedet

Et af de seneste ofre i krigen mod narko er den blot femårige pige Danica May Garcia, som blev skudt i hovedet, da to bevæbnede mænd trængte ind i hendes hjem for at få ram på pigens morfar.

En række filippinske senatorer protesterer over de mange likvideringer, og en særlig komite i senatet under ledelse af senator Leila de Lima har indledt en undersøgelse.

"Det mest foruroligende er, at kampagnen mod narkotika ligner en undskyldning for nogle politifolk og militære grupper til at begå drab under straffrihed", sagde de Lima for nylig.

Modsat har Filippinernes politidirektør Ronald Dela Rosa opfordret stofbrugere til at dræbe narkohandlerne og sætte ild til deres hjem.

"Hvorfor tager I ikke på besøg hos dem, hælder benzin på deres huse og sætter ild til dem for at vise jeres vrede?", sagde Rosa.

Selv om Dela Rosa senere beklagede sin udtalelse, så fik han fuld opbakning fra præsident Duterte:

"Det er lige min stil", sagde præsidenten, der skabte yderligere kontroverser, da han i september kaldte USA's præsident Barack Obama for "en horeunge".

YECENIA ER LØSLADT I MEXICO EFTER AMNESTY-AKTION

Den 10. juli 2012 blev Yecenia Armenta Graciano tilbageholdt og tortureret af mexicansk politi. I 15 timer tæskede og voldtog betjente hende og truede med at dræbe hendes børn. For at beskytte dem skrev Yecenia under på, at hun var involveret i drabet på sin mand og blev fængslet.

Yecenias sag var en del af Amnestys store Skriv for Livkampagne i 2015, og hundredtusindvis af mennesker har aktioneret for hende og skrevet breve, som Yecenia fik overbragt i fængslet af Amnesty i januar. I juni besluttede en dommer at løslade hende efter fire års fængsling.

"Jeg vil give en særlig tak til alle, der har stået ved min side. Uden jeres støtte ville dette aldrig have været muligt. Tak fordi I har kæmpet og bliver ved at kæmpe for andre. Nogen gange tager det lang tid, før man opnår retfærdighed", sagde Yecenia efter sin løsladelse.

Sammen med en gruppe andre kvinder har Yecenia nu startet en national kampagne, der skal bryde tavsheden og sætte fokus på den seksuelle vold og tortur, de alle har været udsat for.

En ny rapport fra Amnesty dokumenterer, at arresterede kvinder i Mexico rutinemæssigt bliver udsat for grov tortur i form af seksuel vold. Overgrebene begås af medlemmer af landets politi og sikkerhedsstyrker, der med tilståelserne forsøger at bevise, at de gør fremskridt i kampen mod den organiserede kriminalitet i landet.

Foto: Amnesty

400.000

Antallet af eritreanere, der vurderes at have levet som slaver under Eritreas tidsubestemte "nationalservice" i de seneste 25 år.

Kilde: FN

3.171

Antal flygtninge og migranter, der vurderes at have mistet livet på Middelhavet i de første otte måneder af 2016.

Kilde: IOM

ASSAD INVITERER TURISTER TIL TORTURLAND

Foto: www.syriatourism.org

Blåt hav, blide bølger, svajende palmer og frodige bjerge. En ny reklamevideo udsendt af præsident Assads turistministerium i slutningen af august lokker udenlandske turister til at henlægge den næste ferie i Syrien.

Filmen viser strandene ved kystbyen Tartus, der i september er vært for en festival, som ifølge regimet skal vise verden, at "Syrien fortsat er et land fuld af kærlighed".

Turistvideoen, som af omverdenen er blevet tolket som et forsøg på at signalere normalitet, kommer kort tid efter, at Amnesty i en ny, stor rapport vurderer, at mindst 17.000 mennesker har mistet livet i regimets torturfængsler siden konfliktens begyndelse i marts 2011. Det svarer til mere end 300 dødsfald om måneden.

Velkomstfest i torturfængslet

De interviewede til rapporten blotlægger et voldskatalog, der inkluderer ophængning i armene, tæsk og elektriske stød, afrevne negle, brændemærkning med cigaretter, voldtægt og seksuel mishandling. Mange af overleverne fortæller, at de har overværet andre fangers død i fængslerne.

Størstedelen af overleverne fortalte, at overgrebene mod dem begyndte allerede ved anholdelsen. Ved ankomsten til detentionscentrene, blev de mødt af en såkaldt velkomstfest – et ritual, der involverede voldsomme tæsk med jernrør eller elektriske kabler.

"De behandlede os som dyr. De ønskede, at mennesker skulle være så inhumane som muligt. Jeg så blod, det var som en flod… Jeg havde aldrig forestillet mig, at menneskeheden ville synke så lavt. De havde intet problem med at slå os ihjel lige på stedet", fortalte Samer, en advokat arresteret nær byen Hama.

Amnesty har gennem årtier dokumenteret, at regeringsstyrkerne i Syrien har brugt tortur som en måde at knuse modstandere på.

"I dag bliver det brugt som led i et systematisk og udbredt angreb rettet mod enhver civil mistænkt for at være imod regeringen. Det sker på et niveau, der udgør forbrydelser mod menneskeheden. De ansvarlige for disse afskyelige forbrydelser må stilles til ansvar", siger Philip Luther, Amnestys direktør i Mellemøsten og Nordafrika.

FARVEL TIL EN HÅRDTSLÅENDE AMBASSADØR

Sportsverdenen mistede en af sin allerstørste stjerner gennem tiden, da Muhammad Ali døde den 3. juni, 74 år gammel.

Den legendariske bokser var ikke kun kendt for sine evner til at lade næverne tale, men også for sine klare holdninger til verden omkring ham. På toppen af sin karriere nægtede han at bytte handskerne ud med et gevær og deltage i USA's krig i Vietnam, hvilket kostede ham både pas, fratagelse af sin titel som verdensmester i sværvægt og en lang kamp mod de amerikanske myndigheder.

Det fik dog ikke "*The Greatest*" til at lukke munden. I 1998 var han frontfigur for Amnestys Stop Torturkampagne mod brugen af elektriske bælter på indsatte i USA's fængsler, der blev udsat for stød på op til 50.000 volt. Han blev efterfølgende tildelt Amnestys "*Lifetime Achievement Award*" for sit engagement i kampagnen.

"Muhammad Ali var en mester i ringen, men hans vigtigste kampe var uden for ringen – for social retfærdighed, lighed og medmenneskelighed", udtalte Amnestys generalsekretær Salil Shetty umiddelbart efter nyheden om Alis død.

#sygt system

TRANSKØNNETHED FJERNES FRA LISTE OVER PSYKISKE LIDELSER

Den 31. maj blev der skrevet historie, da et enigt folketing besluttede at fjerne transkønnethed fra listen over psykiske lidelser efter massivt pres fra Amnesty og andre organisationer. Men ifølge kampagneleder Helle Jacobsen fra Amnesty er man ikke helt i mål endnu, når det gælder transkønnedes rettigheder.

"Det er rigtigt fint, at Danmark på globalt plan er gået forrest ved at fjerne transkønnethed fra listen over psykiske lidelser. Men det batter bare ikke så meget, hvis danske transpersoner stadig behandles som om, at de ikke selv er i stand til at træffe beslutninger om hormonbehandling og eventuelle kirurgiske indgreb", siger hun.

Sammen med Copenhagen Pride, LGBT Danmark, LGBT Ungdom, Transpolitisk Forum og Transkønnedes Interesseorganisation anbefaler Amnesty, at man indfører såkaldt informeret samtykke, som anvendes overalt i det danske sundhedssystem. I al sin enkelthed betyder det, at den enkelte borger selv træffer beslutninger vedrørende behandling efter at have modtaget information om eventuelle bivirkninger og komplikationer fra lægerne.

Sundhedsstyrelsen er i øjeblikket ved at revidere vejledningen for udredning og behandling af transkønnede og har blandt andet bedt Amnesty om input. Udover informeret samtykke anbefaler Amnesty, at det fremover ikke længere skal være et krav for at kunne få behandling, at man har været igennem psykiatriske udredninger. Derudover lyder anbefalingen til Sundhedsstyrelsen, at den igen tillader privatpraktiserende gynækologer at behandle transkønnede med hormoner – som før den nuværende vejledning trådte i kraft i december 2014.

SAMVITTIGHEDSFANGE LØSLADT I MYANMAR

Foto: Scanpix

Den tidligere munk og menneskerettighedsaktivist U Gambira kunne den 1. juli forlade Insein-fængslet i Myanmar som en fri mand, efter at alle anklager imod ham nu er droppet. U Gambira blev arresteret i januar, da han vendte hjem fra et selvvalgt eksil i Thailand i tre år, og konfronteret med gamle anklager om at bryde ind i et kloster, som militærstyret havde lukket.

U Gambira sad også i fængsel fra 2007 til 2012 for sin ledende rolle i den såkaldte Safran-revolution, hvor buddhistiske munke fik følgeskab af tusindvis af borgere i protester mod militærstyret i Myanmar. I dag spiller militæret en mere tilbagetrukket rolle i landet, og frihedsikonet Aung San Suu Kyi, der i mange år sad i husarrest, er nu Myanmars demokratisk valgte leder.

FREMSKRIDT – TILBAGESKRIDT

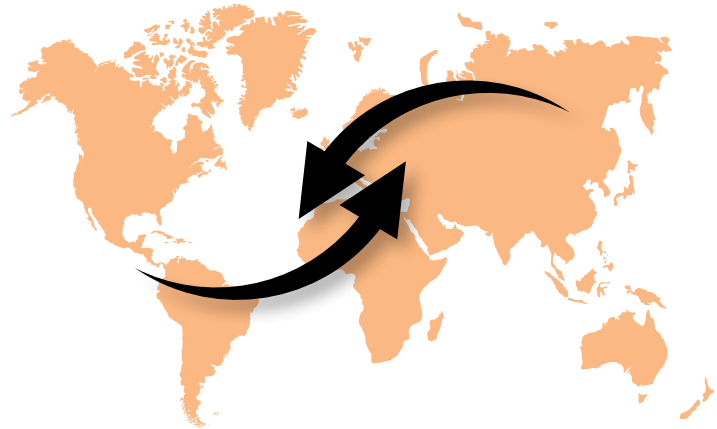

+ Vigtig dansk voldtægtsdom
I den meget omtalte "Herfølge-sag" blev tre unge mænd i august dømt skyldige i at voldtage en ung kvinde. Dommen slog fast, at drengenes udnyttelse af pigens forsvarsløse tilstand var voldtægt. Amnesty har i flere år arbejdet for, at straffeloven også beskytter forsvarsløse ofre i voldtægtssager.

+ Guantánamo nærmer sig lukning
15 fanger blev i august flyttet fra den amerikanske Guantánamo-lejr til lande, der er villige til at tage imod dem. Det er den største, samlede fangeløsladelse i de 15 år, der har siddet fanger fra USA's krig mod terror i Guantánamo, og antallet af fanger er nu nede på 61.

+ Præsident dømt for krigsforbrydelser
Chads tidligere præsident, Hisséne Habré, er ved krigsforbrydertribunalet i Dakar blevet idømt fængsel på livstid for forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser og tortur begået i Chad i årene 1982-1990. Habré blev desuden kendt skyldig i personligt at have begået voldtægter.

÷ Danmark dropper kvoteflygtninge
Danmark vil stramme reglerne yderligere for flygtninge og asylansøgere. Regeringen vil droppe at tage imod de lovede 500 FN-kvoteflygtninge i år, forbeholde sig ret til at afvise asylansøgere ved grænsen og vil arbejde for diplomatiske garantier fra torturlande.

÷ Saudi-Arabien afpresser FN
Efter trusler om at droppe sin milliardstøtte til FN's humanitære organisationer, fjernede FN's generalsekretær Saudi-Arabien fra listen over lande, der ikke gør nok for at forhindre drab på børn i væbnede konflikter.

÷ Tyrkiet jagter kritikere
Efter kupforsøget i Tyrkiet i juli har præsident Erdogan fyret eller suspenderet titusinder af offentligt ansatte, mens flere end 35.000 mennesker er blevet fængslet under mistanke for at stå i forbindelse med kupmagerne.

DANMARK ER STOREKSPORTØR AF OVERVÅGNING

Foto: Amnesty

Menneskerettighedsforkæmperen Ahmed Mansoor fra De Forenede Arabiske Emirater er mindst tre gange blevet ramt af avanceret internetovervågning med udstyr, der er leveret fra Tyskland, Italien og Storbritannien.

Danmark er europæisk storeksportør af avanceret overvågningsudstyr. Det viser aktindsigter, som dagbladet Information har fået hos Erhvervsstyrelsen.

14 gange på halvandet år har danske virksomheder fået tilladelse af myndighederne til at eksportere udstyr, som kan bruges til at overvåge trafik på internettet, til lande uden for EU. Det er langt flere end lande som Spanien, Finland og Holland, der slet ikke har udstedt nogen tilladelser, og Storbritannien, der har udstedt to.

Både Amnesty og organisationen Privacy International, der har gransket overvågningsindustrien siden 1990'erne, er overraskede over Danmarks førsteplads.

"Vi har hidtil ikke anset Danmark for at være blandt de største spillere. Så det er meget bemærkelsesværdigt, at jeres land nu viser sig at være med helt i front", siger Edin Omanovic fra Privacy International til Information.

Efter det arabiske forår i 2011 stod det lysende klart, at europæiske virksomheder havde forsynet regimerne med avanceret overvågningsudstyr. Derfor skærpede EU i 2015 kontrollen med eksporten for at undgå, at europæisk teknologi igen skulle bidrage til at undertrykke menneskerettighederne i diktatoriske lande.

Kortlægger sociale netværk

Men de nye regler har ikke sat en stopper for handlen med problematiske lande. Erhvervsstyrelsen har blandt andet tilladt salg af udstyr til Kina og De Forenede Arabiske Emirater, der er kendt for at overvåge, fængsle og torturere sine kritikere.

Ifølge Information har firmaet BAE Systems fra Nørre Sundby fået lov til at sælge et "IP-overvågnings- og dataanalysesystem til brug for national sikkerhed og efterforskning af alvorlige forbrydelser" til indenrigsministeriet i De Forenede Arabiske Emirater.

Systemet kan lave udtræk af udvalgte metadata og applikationsindhold – for eksempel stemmer, videoer, beskeder og vedhæftede filer – og det er specielt udviklet til at "kortlægge en enkeltpersons eller en gruppe af menneskers sociale netværk".

EU-reglerne indskærper, at myndighederne skal undersøge risikoen for, at produktet kan benyttes til undertrykkelse eller krænkelser af menneskerettighederne. I sagen om Emiraterne har Udenrigsministeriet vurderet risikoen i form af denne ene sætning:

"Udenrigsministeriet finder ikke anledning til at udtale sig imod vedhæftede ansøgning".

Og den vurdering er Amnesty International forundret over:

"Vi er helt uforstående over for, at danske myndigheder uden at blinke giver tilladelse til at eksportere overvågningsudstyr til et land som Emiraterne, som er kendt for at bruge netop overvågningsteknologi til at undertrykke sin egen befolkning", lyder det fra Amnesty.

Både Alternativet og Enhedslisten kræver en forklaring fra udenrigsminister Kristian Jensen (V).

IRAK-KRIGEN VAR BASERET PÅ FEJL

Foto: Scanpix

"Den britiske deltagelse i krigen i Irak er en fortælling om en intervention, der gik helt galt".

Sådan lød det fra den britiske diplomat John Chilcot, da han 6. juli offentliggjorde den officielle britiske undersøgelse af Irak-krigen efter syv års arbejde. Rapporten er et værk på 12 bind og 2,5 millioner ord, og Chilcot konkluderede ved præsentationen, at det var usande efterretninger, der lå til grund for Irak-krigen.

"Det står nu klart, at Irak-krigen blev besluttet på baggrund af fejlagtige efterretninger og vurderinger. De blev ikke udfordret, og det var en fejl", sagde John Chilcot.

Et af kritikpunkterne omhandler påstanden om, at militær indgriben var den eneste løsning på den optrappede konflikt med Irak om påståede masseødelæggelsesvåben. Ifølge kommissionen var alle muligheder for en fredelig løsning i Irak ikke udtømt, og daværende premierminister Tony Blair og hans regering undergravede FN's autoritet ved at gå i krig uden at få opbakning fra FN's Sikkerhedsråd.

Flere end 120 vidner har afgivet forklaring til kommissionen, inklusiv Tony Blair, hans efterfølger Gordon Brown samt militære ledere og andre ministre.

Modsat Storbritannien får Danmark ikke sin krigsdeltagelse gransket af en Irak-kommission, der som bekendt blev lukket, da Lars Løkke Rasmussen (V) blev statsminister.

MIKAEL HENNEIE

AF BJARKE WINDAHL PEDERSEN | ILLUSTRATION MIKKEL HENSSEL

Danmark på anklagebænken

Når lovgiverne udfordrer og ignorerer de internationale konventioner, bliver domstolene borgernes sidste chance for at forsvare deres rettigheder.

"Vi har sagt meget klart, at vi går til kanten, og vi kan heller ikke udelukke, at vi går en smule ud over kanten."

Sådan lød det fra Venstres integrationsordfører Marcus Knuth, da regeringen ved årets begyndelse lancerede forslaget om at nægte syriske krigsflygtninge familiesammenføring i tre år.

Men hvor regeringen stadig ikke kan garantere, at stramningen er i overensstemmelse med borgerrettighederne, der er nedfældet i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, så har et bredt kor af uafhængige eksperter aldrig været i tvivl: Med nægtelsen af familiesammenføring vil Danmark tabe en sag om menneskerettighederne, hvis en sådan sag finder vej til domstolene.

Og det gør den. Fem syrere har nu sagsøgt Udlændinge- og Integrationsministeriet for med et solidt folketingsflertal i ryggen at nægte dem retten til at søge familiesammenføring. Eftersom Folketinget med åbne øjne har valgt at gå lige til kanten – og muligvis over den – er rettens vej nu syrernes sidste mulighed for at forsvare deres rettigheder og med dem også deres ægtefæller og børn, som er fanget i krigen i Syrien.

De 23 irakere

Også 23 civile irakere håber, at de kan få rettens ord for, at danske myndigheder under Irak-krigen krænkede deres menneskerettigheder, da danske soldater tilfangetog dem og overleverede dem til irakisk politi, som angiveligt udsatte dem for tortur og mishandling.

Deres sag imod Danmark kom i august et afgørende skridt videre, da Østre Landsret afviste forsvarsministeriets påstand om, at sagen skulle være forældet.

Dermed kan irakerne nu endelig få prøvet substansen i deres sag, efter at de i fem år har kæmpet mod skiftende regeringer, som med forskellige juridiske benspænd har gjort alt for at bremse sagen. Det til trods for, at Danmark som underskriver af FN's torturkonvention har forpligtet sig til at undersøge torturanklager.

Stramninger uden ende

Men konventionerne er under pres. Da et solidt folketingsflertal for nylig strammede reglerne for personer på tålt ophold, hed det i lovteksten, at regeringen ville udforske og om nødvendigt udfordre spillerummet indenfor de internationale konventioner.

Også her har domstolene ellers tidligere afgjort, at Danmark krænkede menneskerettighederne. Det skete, da staten i årevis pålagde den iranske statsborger Elias Karkavandi at bo i Sandholmlejren uden mulighed for at tage arbejde eller uddanne sig, vel at mærke efter han havde afsonet sin fængselsstraf på 18 måneder for at have advaret pushere på Christiania, når politiet var på vej.

Straffen, som tålt ophold udgjorde, stod ikke mål med forbrydelsen, afgjorde Højesteret i 2012, og i maj måned i år måtte staten af samme grund betale erstatning til Karkavandi, som på grund af risikoen for overgreb ikke kan udvises til Iran.

Bare 14 dage efter erstatningssagens afgørelse valgte Folketinget imidlertid at stemme for nye stramninger, der ifølge integrationsminister Inger Støjberg (V) skal gøre livet for 68 mennesker på tålt ophold så "utåleligt som muligt".

Dommen fra Højesteret såvel som advarsler fra Ombudsmanden og Dommerforeningen, gjorde således intet indtryk på Folketinget, hvor et bredt flertal stemte de nye stramninger igennem.

Men hvor går grænsen? Og hvad kan én enkelt borger rent praktisk stille op, når Danmark vælger at ignorere sine internationale forpligtelser eller vedtager lovgivning, der strider imod menneskerettighederne?

I dette nummer af AMNESTY ser vi på tre konkrete sager, hvor staten Danmark er havnet på anklagebænken for brud på menneskerettighederne.

Splittede familier sagsøger Danmark

Mens deres ægtefæller og børn er fanget i krigen, kæmper fem syriske flygtninge for deres ret til familiesammenføring i Danmark. Deres sag er nu på vej til de danske domstole.

I alt er fem syrere gået sammen om at stævne Integrations- og Udlændingeministeriet. Her er det fra højre Anas, Arij, Omar og Abdallah.

Abdallah vågner om natten, fordi han skriger i søvne. I sit mareridt har han set en pige på sin datters alder blive kidnappet. Han forsøger at gribe fat i hende, men hun bliver trukket væk, forsvinder fra ham, og Abdallah selv vågner op i sin seng, hvor hans to ældste børn er kommet ind til ham, vækket af skrigene.

Han plejede aldrig at have mareridt, fortæller han. Det er kommet, efter han kom i sikkerhed i Danmark.

Han er vant til at arbejde, til at fokusere, løse opgaver, være ham, der hjælper andre, fortæller han. Men han føler sig ikke længere som sig selv.

Nu kan han kun tænke på sin familie. Når der er elektricitet i Aleppo, og internettet virker, taler han med sin kone og sine to yngste børn. Om hvordan de har det. Om at de savner hinanden. De græder, og Abdallah spørger sin kone, om han skal forsøge at tage tilbage til dem.

"Nej" siger hun. "Jeg passer på børnene her. Du skal blive og kæmpe".

Så det gør han.

Brugt til at skræmme andre væk

Det samme gør Omar.

Med tilbagevirkende kraft har Danmarks nye lovgivning om familiesammenføring betydet, at han skal vente tre år for overhovedet at kunne søge om familiesammenføring med sin hustru og parrets to mindste børn, som er i Syrien.

"Asylansøgere er svage mennesker, når de kommer til Danmark eller et andet land. Det udnytter regeringen. Vi er blevet ofre for deres måde at sende et signal om, at det er bedst at holde sig væk fra Danmark", fortæller Omar.

Han flygtede sammen med sin 16-årige søn Anas og fik meddelt ophold i Danmark i januar i år.

"Da vi flygtede, var vores forventning, at det måske ville tage et år, før vi kunne se hinanden igen. Men tre år. Det er ubeskriveligt", fortæller Omar. Familien er fanget i Aleppo.

"Vores familie er i Aleppo, så det er farligt. Der er måske vand en gang om ugen, og lige nu er der voldsomme kampe mellem regeringen og oprørerne. Vi følger nyhederne hele tiden", fortæller sønnen Anas, der før sommeren begyndte i en folkeskole i Randers.

"Når jeg taler med mine mindre søskende (13 og syv år gamle, red.), så prøver jeg at trøste dem og sige, at det snart er ovre. Jeg spørger hele tiden til deres venner og om, hvad de laver. Jeg fortæller dem ikke, at jeg har det bedre end dem".

> Jeg håber, de behandler mig som et menneske, der har ret til at være sammen med sine børn.
>
> **Arij, mor til tre**

Sammenbrud

41-årige Arij prøver at lade være med at følge nyhederne. Men hun hører konstant om krigen, der omslutter hendes tre børn og mand.

"Lige nu bombarderer ISIS vores by. Regimet svarer igen. Min familie er i midten".

Arij har været i Danmark i et år og fire måneder nu. Det er 20 måneder siden, hun blev tvunget til at flygte. Siden hun sidst så sin mand og sine børn.

Hun har svært ved at tale om sin familie uden at gå i stå og bryde ud i tårer.

"Det sker sjældent, at jeg taler med dem. Krigen handler ikke kun om granater. Det handler også om, at der ikke er vand, el, internet", fortæller hun.

Hvordan var det at være kommet til Danmark for så at høre, at regeringen planlagde en lov, som ville gøre det sværere for dig at blive forenet med din familie?

"Jeg fik et nervesammenbrud, da jeg hørte det", siger Arij.

"Bagefter begyndte jeg at søge efter en løsning. Jeg overvejede om min familie kunne komme ulovligt. Men ruterne blev lukket. Så gik jeg i gang med at finde en advokat".

Lukkede grænser

Abdallah prøvede faktisk at få sin familie hertil uden familiesammenføring. Men det håb døde på havet mellem Tyrkiet og Grækenland, fortæller han.

"Første forsøg mislykkedes, fordi båden gik i stykker. Der kom redningsarbejdere og reddede dem", fortæller Abdallah.

Anden gang gik det endnu værre:

”Jeg har optagelser fra båden, da redningsfolkene kom. De var ved at dø. Man kan høre, at de skriger efter hjælp”.

Nu er hans familie vendt tilbage til Syrien, hvorfra grænsen til Tyrkiet er blevet lukket.

Abdallah er bange, når han vågner om natten i Danmark. Han står op, ryger, laver en kop kaffe, går på Facebook, forsøger at få kontakt til sin familie.

”Jeg har været her i knapt et år.

> Jeg kom til Danmark på grund af mine børn. For at sikre dem en fremtid. Det vigtigste for os som forældre er, at vores børn har det godt.
>
> **Omar, far til tre**

> Jeg har aldrig set min mor så ked af det, som da vi tog afsked. Hun havde en fornemmele af, at vi kom til at være lang tid væk fra hinanden.
>
> **Anas, storebror til to**

Det år har været det værste i mit liv. Mit mål med at komme til Danmark var at redde min familie fra krigen”, fortæller han.

Sidste udvej

Omar og Anas hørte første gang om den nye danske lovgivning, da de allerede selv havde fået opholdstilladelse. Det begyndte som et rygte på asylcentret.

”Jeg kunne ikke tro det, da jeg hørte, at loven var vedtaget. Jeg kunne ikke tro, at der fandtes en regering, som ville skille familier fra hinanden i tre år. Og vores familie er i krigen, i Syrien”, fortæller Omar.

Hvordan var det at fortælle det til familien?

”De fik et chok. Jeg havde det rigtig dårligt. Jeg fik en depression”, siger Omar.

Tårerne får ham til at standse op undervejs i interviewet, og sønnen Anas ligger en hånd på hans knæ, mens vi venter på, at ordene igen melder sig.

Før krigen havde Omar sit eget firma. Han vidste, at hans børn havde det godt, de havde venner, var dygtige i skolen. Livet var godt, og det var aldrig hans plan at forlade Syrien, fortæller han.

Men nu er han fanget i Danmark. På grund af Dublin-forordningen, der regulerer asylbehandlingen i Europa, kan han ikke søge asyl i andre lande, og han kan ikke få sin familie hertil.

”Retssagen er den eneste udvej. Livet, det betyder…. Jeg har mistet modet på livet”, siger han.

Hvad gør I, hvis I taber sagen?

”Vi har ikke andre løsninger.”

Syrernes advokat:

Aldrig hørt noget lignende

Selvom tidshorisonten er lang, og sagen formentlig skal helt til Højesteret, er syrernes advokat Christian Dahlager optimistisk om udfaldet. Domstolene er nødt til at slå bremsen i, når Folketinget med åbne øjne piller ved de grundlæggende borgerrettigheder, mener han.

Da syriske krigsflygtninges ret til at søge familiesammenføring tidligere i år blev frataget dem, indtil de har været i Danmark i tre år, skete det med et bredt flertal i Folketinget.

Det får imidlertid ikke advokaten for de fem syrere, som nu sagsøger Danmark på grund af loven, til at ryste på hånden.

"Denne her sag handler ikke om, at Folketinget ikke må mene, hvad de vil. Men Folketingets flertal vælger efterhånden i flere sager at overse, at menneskerettighederne er vedtaget her i Danmark og gjort til en del af dansk lovgivning og dermed er juridisk forpligtende. Derfor kalder jeg det her for ulovlig lovgivning", siger Christian Dahlager.

Han mener, at sagen er ganske klar, ikke mindst fordi Folketinget inden lovens vedtagelse blev advaret af blandt andet Institut For Menneskerettigheder, FN's Flygtningehøjkommissariat, Advokatrådet, Amnesty og flere andre. Også regeringen selv har erkendt, at Danmark risikerer at tabe en sag om spørgsmålet ved domstolene med henvisning til den såkaldte "procesrisiko" forbundet med loven.

"Det er principielt et sundt system, at domstolene skal være tilbageholdende med at underkende et flertal af folkevalgte politikere. Men jeg har aldrig før i mit lange liv som jurist hørt et folketing sige, at vi laver en lovgivning, som formentlig er ulovlig. Aldrig. Tænk, hvis vi gjorde noget lignende inden for boligskatterne. Folk ville gå amok", siger Christian Dahlager.

"Uforskammet" sagsanlæg

I stævningen fra advokaten på vegne af de fem syrere anfægter de principielt selve lovgivningen om udskydelse af familiesammenføring. Det betyder, at dommens udfald i praksis vil komme til at påvirke samtlige syriske krigsflygtninge, der i dag skal vente tre år på at kunne søge om familiesammenføring.

Sagsanlægget er blevet kaldt "uforskammet"

Ministeriets sorte boks: Offentligheden er nægtet indblik i regeringens vurdering af den nye lovgivning.

+ § 24
ej § 28

Forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Flygtningekonventionen giver ikke flygtninge ret til familiesammenføring. Som anført ovenfor følger en sådan ret dermod af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) artikel 8 om retten til respekt for familielivet.

Det følger af EMRK artikel 15, at der kan ske fravigelse af EMRK artikel 8 – f.eks. fravige den pligt, der følger af EMRK artikel 8 til at meddele flygtninge og andre udlændige opholdstilladelse efter udlændingelovens § 7 familiesammenføring med deres ægtefælle og børn.

For at kunne anvende EMRK artikel 15 skal der som nævnt ovenfor foreligge krig eller anden offentlig faretilstand, der truer nationens eksistens (public emergency threatening the life of the nation).

> Mit mål med at komme til Danmark var at redde min familie fra krigen. Jeg har været i Danmark i knapt et år. Det år har været det værste i mit liv.
>
> **Abdallah, far til fire**

af Dansk Folkepartis integrationsordfører Martin Henriksen, men helt anderledes ser Christian Dahlager på sagen. Han er stolt over at repræsentere de fem syrere, som henvendte sig til ham med hjælp fra organisationen Refugees Welcome, der også har bistået syrerne med deres familiesammenføringsansøgninger.

"Jeg synes, det er enormt modigt og flot, at de har kræfter til at komme til et fremmed land og holde fast på en rettighed, der er så basal. Det er sværere at stå på mål for en retssag, end man rent faktisk regner med", siger han.

Integrationsminister Inger Støjberg (V) og Venstres udlændingeordfører Marcus Knuth har begge erkendt, at Danmark med loven muligvis bryder Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Alligevel tager regeringen, ifølge Marcus Knuth, sagsanlægget "ganske roligt":

"Der er jo ikke ved at falde en dom ved Menneskerettighedsdomstolen i overmorgen", sagde han til Politiken i maj.

Christian Dahlager håber, at landsretten vil kunne nå til en afgørelse i januar eller februar, mens han derefter forventer, at der vil gå endnu et år, før sagen eventuelt vil nå en afgørelse ved Højesteret.

"Tidsperspektivet er jo det kyniske i den her lovgivning. Men vi gør alt, hvad vi kan, for at fremskynde en afgørelse", siger han.

MØRKLAGT JURA

Da integrationsminister Inger Støjberg (V) i november ikke ville svare på, om hun var blevet advaret af ministeriets egne jurister forud for stramningerne af reglerne for familiesammenføring, valgte AMNESTY at søge aktindsigt.

Det gjorde vi for at få klarlagt ministeriets juridiske vurderinger af stramningernes overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser.

Men embedsværkets juridiske skøn er alene forbeholdt ministeren. Med henvisning til, at dokumenterne er udarbejdet til "ministerbetjening", er centrale dele af embedsværkets juridiske vurdering således overstreget i de dokumenter, som AMNESTY har fået delvis aktindsigt i.

Efter at AMNESTY har klaget over mørklægningen, er Ombudsmanden gået ind i sagen.

Så utåleligt som muligt

Før sommerferien blev staten dømt til at betale erstatning til iraneren Elias Karkavandi, fordi han havde tilbragt fem år på tålt ophold. Alligevel strammede Folketinget få uger senere reglerne for de 68 personer på tålt ophold i Danmark. Beskeden er klar: Livet på tålt ophold skal være så utåleligt som overhovedet muligt. Førende advokat mener, at stramningerne er ulovlige, og Folketingets Ombudsmand spørger, om det er nødvendigt at opretholde så belastende og begrænsende livsvilkår.

"Det skal være så utåleligt som overhovedet muligt at være på tålt ophold i Danmark".

Sådan lød det fra integrationsminister Inger Støjberg (V), da hun sammen med de borgerlige partier og Socialdemokraterne i juni skærpede reglerne for den lille gruppe mennesker på tålt ophold.

Selv om det kun drejer sig om 68 personer – alle mænd – er de en evig kilde til politisk debat. Baggrunden for de nye stramninger er, at en lille gruppe af mændene ikke overholder meldepligten i Center Sandholm. Derfor straffes de nu kollektivt.

I løbet af efteråret skal alle på tålt ophold overføres fra Røde Kors-lejren i Nordsjælland til Kærshovedgård, som ligger isoleret i en plantage i Midtjylland og hører under Kriminalforsorgen. Samtidig skærpes meldepligten – og straffen for at overtræde den. Alt sammen med det officielle formål at kende deres opholdssted, hvis det på et tidspunkt bliver muligt at tvangsudsende dem.

"Det, vi har med at gøre, er krigsforbrydere, voldtægtsmænd og mordere", siger Inger Støjberg og fortsætter:

"Reelt set har der ikke rigtig været en konsekvens af ikke at overholde meldepligten. Nu bliver det helt anderledes, for det vi kan se nu, det er, at alt for mange af dem, der er underlagt tålt ophold, lever et mere eller mindre almindeligt familieliv i og omkring København. Det er altså slut nu".

På ubestemt tid

De 68 mænd er udvist fra Danmark, men de kan ikke sendes hjem, fordi de risikerer at blive udsat for alvorlige overgreb som for eksempel dødsstraf eller tortur. De fleste er dømt for en forbrydelse og har afsonet deres fængselsstraf, mens andre er mistænkt for at have begået en krigsforbrydelse i deres hjemland.

Fælles for dem er, at tålt ophold er tidsubestemt, og nogle af mændene har været på tålt ophold i både 10 og 20 år uden udsigt til forandring af deres situation. De har pligt til at melde sig til politiet hver dag, og de er afskåret fra at arbejde og uddanne sig.

Voldsomt belastende

Mens Christiansborg altså strammer skruen til det yderste, så konkluderede Folketingets ombudsmand Jørgen Steen Sørensen allerede for to år siden, at mennesker på tålt ophold lever under forhold, der er "meget belastende og begrænsende for grundlæggende livsførelse".

"I modsætning til langt de fleste indsatte i fængsler kan disse mennesker ikke indstille sig på en bestemt tidshorisont og på den måde se frem imod en grundlæggende normalisering af deres tilværelse. De kan principielt

Ifølge Højesteret var tålt ophold et uproportionelt indgreb i iraneren Elias Karkavandis bevægelsesfrihed og i strid med menneskerettighederne.

være henvist til tålt ophold resten af deres liv. Det siger sig selv, at det er voldsomt belastende", fastslår Jørgen Steen Sørensen.

Advokat Christian Dahlager, der i 2012 fik omstødt en afgørelse om tålt ophold i Højesteret, er ikke i tvivl om, at de nye stramninger går for vidt i forhold til menneskerettighederne og dermed også dansk lov.

Højesteret fastslog dengang, at iraneren Elias Karkavandi efter fem år på tålt ophold ikke længere kunne pålægges opholds- og meldepligt, fordi den udgjorde "et uproportionelt indgreb" i hans bevægelsesfrihed og var i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Oven i købet blev Karkavandi i maj i år tilkendt en erstatning på 15.000 kroner for sine mange år på tålt ophold.

"Den nye stramning er i mine øjne ulovlig. Udlændinge må selvfølgelig kunne tåle, at de risikerer at blive udvist af Danmark, hvis de krænker landets lovgivning. Men højesteretsdommen siger meget klart, at der er grænser for, hvor dårligt man kan behandle folk, og hvor længe man kan lade folk sidde på tålt ophold, når de har udstået deres oprindelige straf", siger Christian Dahlager til AMNESTY.

Langt ude på landet

Med flytningen til Jylland er disse mennesker reelt afskåret fra at opretholde kontakt til familie og venner, og det er problematisk, mener Christian Dahlager.

"Du kan reelt set aldrig nogensinde komme væk fra Kærshovedgård. Det ligger langt ude på landet, og du skal melde dig klokken 10 og være tilbage til spisetid. Kombinationen af, at du er så langt væk, og at du ikke har mulighed for at møde din familie og dine venner, betyder, at det er for vidtgående et indgreb i folks frihedsrettigheder", siger advokaten.

Folketinget indførte opholds- og meldepligten i 2008, da det kom frem, at de to tunesere, der havde forsøgt at slå Muhammed-tegneren Kurt Westergaard ihjel, boede ti minutter fra hans bopæl, selv om de var på tålt ophold. Siden har alle på tålt ophold været skåret over en kam.

"Man har fra politisk side prøvet at ramme to stærkt foragtelige terrorister i Århus, der ville slå Kurt Westergaard ihjel, og så har man været nødt til, for ikke at forskelsbehandle, at tage alle på tålt ophold med under samme hat. Det er helt håbløst", siger han.

Humanismen over bord

Kritikken fra ombudsmanden og Christian Dahlager bakkes op af Jens Elo Rytter, der er professor i forvaltningsret ved Københavns Universitet. I en kommentar i Information anklager han politikerne for at smide enhver rest af humanisme og anstændighed over bord i behandlingen af personer på tålt ophold.

"Man siger, at det er for at kende udlændingens opholdssted i tilfælde af, at tvangsudsendelse på et tidspunkt bliver mulig. Men for det første er det meget usandsynligt, at tvangsudsendelse nogensinde bliver mulig. For det andet behøver man typisk ikke at tvinge udlændingene til at bo et bestemt sted for at vide, hvor i landet de opholder sig", skriver Jens Elo Rytter, der mener, at det reelle formål med de fortsatte stramninger er at få de uønskede udlændinge til "frivilligt" at forlade Danmark og rejse til deres oprindelsesland, trods risikoen for forfølgelse dér.

> Den nye stramning er i mine øjne ulovlig. Det er for vidtgående et indgreb i folks frihedsrettigheder
>
> **Advokat Christian Dahlager**

Nok er nok

Røde Kors, der nu afgiver ansvaret for personer på tålt op hold til Kriminalforsorgen, oplever, at livsvilkårene for personer på tålt ophold i forvejen er bekymrende.

"Det, som de fortæller os, er, at det er selve det tidsubegrænsede, der er allerværst. Vi finder det meget problematisk, at personer kan være på tålt ophold på ubestemt tid. Vi kan se, at fravær af fremtidsudsigter og manglende muligheder for at ændre på deres egen situation betyder, at de er særligt udsatte for at udvikle psykiske lidelser og misbrug", siger Anne la Cour, der er asylchef i Røde Kors.

Af samme grund efterlyser Amnesty International en principiel stillingtagen til, hvor længe et menneske, som ikke kan sendes til sit hjemland på grund af forfølgelse, kan sidde på tålt ophold.

"Staten bør kun benytte et så alvorligt indgreb i sager, hvor statens sikkerhed er truet. Det hører ikke hjemme i et retssamfund, at mennesker kan sidde på ubestemt tid under uværdige vilkår, uden mulighed for at forsørge sig selv, uddanne sig, have et familieliv eller deltage i samfundet", siger Claus Juul, juridisk konsulent i Amnesty.

LIVET PÅ TÅLT OPHOLD

Personer på tålt ophold har i dag opholds- og meldepligt i Center Sandholm. De skal bo i Center Sandholm og må kun overnatte andre steder efter tilladelse. Desuden skal de melde sig til politiet hver dag klokken 10.

Fra september skal de overflyttes til Kærshovedgård i Midtjylland, der tilhører Kriminalforsorgen. Der indføres udvidet underretningspligt, højere straf ved udeblivelse og brug af elektroniske fodlænker.

Personer på tålt ophold er udelukket fra at tage en uddannelse eller lønnet arbejde, men de kan deltage i undervisning og ulønnet praktik. De får udbetalt 28 kroner om dagen, hvis de overholder den kontrakt, de har indgået med Dansk Røde Kors om aktivering og undervisning.

Cafeteriet i Sandholm tilbyder tre måltider om dagen i tidsrummene kl. 7.45-9.15, kl. 12-13.30 og kl. 17-19.

De fleste beboere på tålt ophold er indkvarteret i 2-4-mands-værelser, men særlige forhold kan udløse eneværelse.

Kilde: Folketingets Ombudsmand, Dansk Røde Kors

De utålelige

De er blevet kaldt mordere, krigsforbrydere og voldtægtsmænd. Og det er de også – nogle af dem. Men de 68 personer på tålt ophold i Danmark er også mennesker med vidt forskellige historier. De fleste har afsonet en fængselsstraf i Danmark. Nogle af dem har været på tålt ophold i både 10 og 20 år, og de beder om, at de ikke straffes i det uendelige, bare fordi de ikke kan udvises. AMNESTY er taget på besøg i en utålelig hverdag.

Som 19-årig flygter Adam fra Iran. Han er medlem af det kurdiske parti PDKI, som kæmper for flere rettigheder for det kurdiske mindretal i landet, og han skriver kritiske indlæg om præstestyret og politiske slagord på murene i sin hjemby. Men da han kommer i politiets søgelys, stikker han af og havner i Danmark, hvor han søger asyl. Det er 16 år siden i dag.

"Jeg var bare en ung mand, der ønskede demokrati og ligestilling. Men det er farligt at tænke højt i Iran", siger Adam.

Efter nogle måneder i Sandholm i Nordsjælland flytter han til et Røde Kors asylcenter på Fyn.

"De fleste var meget ældre end mig, og jeg var nok ikke den klogeste dreng i verden dengang", siger Adam og slår undskyldende ud med armene.

En brødkniv i maven

Den 5. juni 2001 går det galt. Adam har siddet i køkkenet og spillet backgammon og drukket øl med sine bofæller til sent på natten, og som den yngste i den barak, han bor i, skal han gå ud med skrald hver aften. Da han går ud, passerer han en lidt ældre iraner og nogle af hans venner, der lige er kommet hjem fra en bytur. De råber skældsord efter ham.

"På vej tilbage spørger jeg, om vi ikke lige kan snakke på hans værelse, men han bliver hurtigt aggressiv og kaster en stol efter mig, så vinduet smadrer. Jeg flygter over til min egen afdeling, men han følger efter mig, og jeg bliver bange. Han er større end mig og træner kampsport", fortæller Adam.

I køkkenet leder Adam efter noget at forsvare sig med. Han griber en brødkniv, som han stikker ned i bukserne bag på ryggen.

"Han springer på mig og slår og slår. Nogle af de andre trækker ham væk, men de kan ikke holde ham, og han angriber mig igen. Til sidst stikker jeg ham to gange i maven med kniven".

10 år i fængsel

Det næste, Adam husker, er, at han er til afhøring hos politiet med en tolk og en advokat. De spørger, hvorfor han har slået sin landsmand ihjel, men Adam tror ikke på dem. Han opfatter det som et trickspørgsmål – ligesom politiet i Iran ville gøre.

"Men tolken, som jeg kender i forvejen, tager min hånd og siger: 'Det er sandt. Han er død'. Så bliver hele verden sort. Alting stopper. Jeg bryder sammen og græder. Det var ikke min mening at slå nogen ihjel. Jeg er ikke en voldsmand. Jeg forsvarede mig bare. Og så bliver jeg rigtig bange", siger Adam.

Han bliver dømt for drab og får i 2002 en straf på ti års fængsel samt udvisning fra Danmark. Adam afsoner sin straf i Ringe Statsfængsel på en åben, stoffri afdeling, hvor de indsatte bliver testet for narkotika hver uge. Undervejs lærer han dansk og tager en uddannelse som it-administrator via fjernundervisning fra Århus Købmandsskole.

"Jeg fik 10 i min sidste eksamen. Jeg ser stadig nogle af mine medfanger, der studerede sammen med mig. De har gode job i dag", siger Adam.

Ingen udløbsdato

Det har Adam ikke. Han bliver i 2008 løsladt og overflyttet til Sandholm, men han kan ikke udvises på grund af risikoen for tortur og dødsstraf i Iran. Derfor kommer han på tålt ophold. På nogle måder kunne han bedre forlige sig med tiden i fængslet, siger han:

"I fængslet havde jeg en kalender, hvor jeg kunne tælle ned til min frihed. Her ved jeg ikke, hvornår det slutter. Jeg har kun oplevet asylcentre og fængsel i Danmark. Jeg har aldrig haft en almindelig tilværelse her, men jeg har altid prøvet at bruge min tid fornuftigt. Jeg har jo kun ét liv", siger Adam.

Han fortæller, at myndighederne jævnligt forsøger at få ham til at underskrive et dokument om, at han vil rejse hjem frivilligt. Men det tør han ikke. Han frygter for sit liv, hvis han kommer tilbage til Iran.

"Jeg kommer aldrig til at sige 'okay, send mig tilbage til helvede'. Jeg har ikke noget alternativ til at blive her. Men jeg er jo også et menneske, og der er grænser for, hvad jeg kan klare psykisk. Det er ekstremt hårdt at leve på tålt ophold uden rettigheder og muligheder", siger Adam.

Kærligheden i Sandholm

Midt i frustrationen over at sidde fast uden udsigt til andet end endeløs opbevaring og meldepligt, møder han en ung, kvindelig asylansøger fra Syrien. De bliver forelskede og er i dag gift og har to børn sammen – en på seks måneder og en på to år, der bor hos moderen i København.

"Børnene er mit et og alt. De ligner mig meget. Jeg elsker at lege med dem, at kysse dem godnat, at følge den største af pigerne i vuggestue. Min drøm er at få et godt liv med min familie. En god økonomi, et arbejde, et godt helbred. Det ville være rart at rejse sammen med dem på ferie", siger Adam.

> Jeg forstår ikke, at livet skal gøres endnu mere utåleligt for mig. Jeg kan ikke holde ud at tænke på, at jeg måske ikke kan se mine børn mere.

Familielivet er en helt anden verden end Sandholm. Det er med til at holde Adams livsmod oppe – i modsætning til mange andre på tålt ophold, der er hårdt ramt.

"Jeg kender folk på tålt ophold, der var ligesom mig for otte år siden. I dag er de knækket. De har ikke noget liv. De drikker for at fylde tomheden og meningsløsheden ud. Nogle af dem er mine gamle venner, men jeg går i en stor bue uden om dem, når jeg ser dem. Og jeg tænker, at det kunne have været mig".

På medicin

I et eneværelse i den anden ende af Sandholm bor Bilal – en midaldrende palæstinensisk mand, der som 25-årig flygtede fra Libanon til Danmark i 1986. Solen skinner udenfor, men gardinerne er trukket for, og fjernsynet kører uden lyd i baggrunden. Ved sengen står forskellig beroligende og antipsykotisk medicin, og på et bord står to elektriske kogeplader, hvor han kan opvarme maden fra cafeteriet eller brygge en kop kaffe.

"Hvad jeg laver her? Ingenting. Jeg lever i min egen verden. Ryger smøger og ser tv. Jeg taler ikke med de andre beboere. Det kan jeg ikke. Jeg er ikke så social mere. Jeg har mistet håbet og min tro på livet og på fremtiden", siger han.

Bilal har været på tålt ophold i Sandholm i seks år, og efter 30 år i Danmark er han mere dansk end libanesisk, som han siger. Han har fire voksne børn i hovedstadsområdet samt sin mor og søster i Danmark, og han er også blevet farfar. Men han er i livsfare, hvis han

vender hjem til Libanon, hvor han var aktiv i Den Palæstinensiske Befrielsesorganisation (PLO).

Mareridt om Libanon

Bilal har arbejdet som bygningsarbejder, som lastbilchauffør og på en restaurant, men nu har han sukkersyge, forhøjet blodtryk, for højt kolesteroltal og lider af søvnløshed.

"Jeg har tit mareridt om, at de henter mig og sender mig til Libanon. At jeg ender i et fængsel dernede. Danmark vil have, at jeg rejser, men jeg har ingen steder at tage hen".

Ved årtusindeskiftet får han en anbringelsesdom for en sædelighedsforbrydelse, og fra 2001 til 2010 er han indlagt på flere psykiatriske afdelinger. Ifølge Bilal og hans bistandsværge Ole Schack, som AMNESTY har talt med, sker der en række fejl i hans sag. Ikke mindst da en ledende overlæge, der ikke har set Bilal i seks år, efter lang tids pres fra Udlændingestyrelsen beslutter, at han er rask nok til at blive flyttet til et arresthus. Derfra kommer han til Vestre Fængsel og siden til Sandholm.

"Denne historie er et langt lidelsesforløb, og myndighederne har forværret hans tilstand ved først at sætte ham bag tremmer og senere på tålt ophold i Sandholm", siger Ole Schack.

En chance mere

Bilal tænder en ny smøg og knuger en pude ind til sig, mens han forsøger at sætte ord på sin nuværende situation.

"Selv dyr har flere rettigheder i Danmark end mennesker på tålt ophold. Nu vil de sende os til en kz-lejr i Jylland. Hvorfor vil de gøre det endnu værre for os? Vi har i forvejen ingenting, og selv hvis vi råber og skriger, så er der ingen, der hører os. Vi er glemt", siger Bilal, mens tårerne presser sig på.

Han kigger ned i gulvet, mens han tænker over, hvad han vil sige til de danske politikere, hvis han fik mulighed for det.

"Giv mig en chance mere. Det er alt".

Officer på tålt ophold

Blandt de 68 mænd på tålt ophold er også mennesker, der er mistænkt for at have begået krigsforbrydelser i deres hjemland. De danske myndigheder kan eller vil ikke retsforfølge dem her, og de kan ikke sendes hjem, fordi de risikerer dødsstraf eller tortur og mishandling. De er kort sagt fanget uden at få prøvet anklagerne imod sig.

En af dem er 49-årige Francis, der var officer i hæren i DR Congo. Han flygter fra DR Congo i 2013, da han og tre andre officerer fra hæren bliver arresteret for landsforræderi, fordi de ifølge Francis er tilhængere af den fængslede præst Kutino Fernando, der leder en populær folkebevægelse.

> Jeg er bange for at miste mine børn. Hvis jeg ikke finder et arbejde og sender penge hjem, så ender mine døtre som prostituerede.

Francis er overbevist om, at han skal skaffes af vejen i et berygtet, hemmeligt fængsel i den østlige del af landet. Men efter ti dage i detentionen, hvor han angiveligt bliver mishandlet og tortureret, bliver han reddet af sine gode kontakter i militæret. De iværksætter en flugtplan, og via lufthavnen i hovedstaden Kinshasa kommer de til Tyrkiet, hvorfra Francis senere rejser til Danmark.

"Pludselig stod jeg her i dette lille land, der er så kendt for menneskerettigheder og demokrati", siger Francis på flydende engelsk, selv om fransk er hans foretrukne sprog.

Francis bor et år i et asylcenter på Langeland, mens asylsagen bliver behandlet. Men i september 2014 får han afslag på asyl – han skal på tålt ophold. De danske myndigheder mener, at han kan have medvirket til krigsforbrydelser som ledende officer i DR Congo.

"Under min asylsag spurgte de mig, om jeg havde ledet nogle operationer i DR Congo, og om jeg havde arresteret folk. Jeg fortalte dem, at mine soldater havde pågrebet folk fra væbnede militser under vores operationer og sendt dem til hovedkvarteret. Men jeg har aldrig gjort noget ulovligt eller slået nogen ihjel. Vi respekterede folkeretten", siger Francis.

"Normalt er man uskyldig til det modsatte er bevist. Her er det omvendt".

Tre døtre i fare

Over seks millioner mennesker er dræbt under de seneste årtiers væbnede kampe i DR Congo, og omverdenen frygter nye uroligheder op til det kommende præsidentvalg, som skal afholdes i december. Men præsident Joseph Kabila, der har siddet på magten siden sin fars død i 2001, truer med at udskyde valget på ubestemt tid.

Imens samler fremtrædende eksil-congolesere sig i gruppen APARECO, der på et tidspunkt håber at vende tilbage til DR Congo. En af dem er Francis, der har status af forsvarsminister på APARECO's hjemmeside.

"Min familie er stadig i DR Congo. Indtil for nylig boede de i vores hus i en militær forlægning, men de blev smidt ud i juli. Jeg har tre døtre på otte, ni og 15 år, som jeg taler med i telefonen, når det er muligt. Nu bor de hos min mor, men de har ingen penge, og jeg kan ikke hjælpe dem", siger Francis og tager hænderne op foran ansigtet.

"Jeg er bange for at miste mine børn. Hvis jeg ikke finder et arbejde og sender penge hjem, så ender mine døtre som prostituerede".

Som et fængsel

Francis tager nogle dokumenter frem, der viser, at han har en universitetsgrad i engelsk

HVEM ER PÅ TÅLT OPHOLD?

Pr. 11. juli 2016 var der 68 personer på talt ophold. Alle 68 er mænd. De har i gennemsnit været på tålt ophold i fem år og otte måneder, men nogle har været det i både 10 og 20 år. Gruppen er vokset fra ni personer i 2000 til 68 personer i 2016. Ingen er sendt hjem siden 2007.

Gruppen på tålt ophold består både af udlændinge, der er straffet for kriminalitet i Danmark og dømt til udvisning, og personer, der er afskåret fra asyl, fordi der er alvorlig grund til at antage, at vedkommende har begået krigsforbrydelser eller en alvorlig ikke-politisk forbrydelse i et andet land. De risikerer alle at blive udsat for alvorlige overgreb som for eksempel dødsstraf eller tortur, hvis de vender tilbage til hjemlandet.

Dertil kommer 145 personer, der er såkaldte kriminelle udviste. De har også afsonet deres straf, men kan ikke udvises, fordi hjemlandet og/eller udlændingen nægter at samarbejde.

De største nationaliteter på tålt ophold er Afghanistan (15), Iran (14), statsløse (herunder palæstinensere) (7), Irak (7), Syrien (7), Somalia (5). De resterende 13 kommer fra Libanon, Libyen, Eritrea, Tyrkiet, Algeriet, Sri Lanka, Kina og DR Congo.

To er født i 1940'erne, seks er født i 1950'erne, 21 er født i 1960'erne, 11 er født i 1970'erne, 18 er født i 1980'erne og 10 er født i 1990'erne.

Kilde: Rigspolitiet og Folketinget

fra Kinshasa University, og at han senere har taget EU-finansierede militæruddannelser i Belgien og Kina. I Danmark bruger han tiden på at undervise andre asylansøgere i engelsk, både i Sandholm og i Trampolinhuset i København. I Sandholm deler han et lille værelse med en tyrkisk mand, og han forsøger at klare hverdagens behov med de 400 kroner, han får udbetalt hver anden uge.

"Nogle bliver kriminelle af at være på tålt ophold. Jeg gør mit bedste for at blive integreret her, men myndighederne vil ikke lade mig blive en del af Danmark. Hvordan kan en regering behandle folk sådan?", spørger Francis, der mener, at han sagtens kunne tage et job i et sikkerhedsfirma eller lignende.

"Jeg bad om beskyttelse i Danmark, men det her er som et fængsel, selv om jeg aldrig har gjort noget kriminelt".

Drømmen om frihed

Hver anden torsdag udbetaler Røde Kors lommepenge. Derfor møder flere personer på tålt ophold op i Sandholm end normalt – også dem, der har en mere lempelig meldepligt hos politiet eller simpelthen nægter at møde op hver dag, selv om det over længere tid koster dem nogle uger eller måneder i fængsel.

Blandt de fremmødte er også såkaldte kriminelle udviste. Det er personer, der er dømt for en forbrydelse og har afsonet straffen, men hvor hjemlandet eller den udviste ikke samarbejder om udsendelsen. De 145 kriminelle udviste har præcis samme forhold som personer på tålt ophold og skal også sendes til Jylland.

En af dem er 53-årige Samsun, der har været i udsendelsesposition i 19 år efter at have afsonet en lang fængselsstraf for drab. Oprindeligt er han statsløs palæstinenser fra Jordan, men selv om han efter eget udsagn medvirker til sin egen udvisning, så vil myndighederne ikke tage imod ham i hans gamle hjemland. Så situationen er fastlåst.

"Jeg kom hertil som ung, hvor jeg blev familiesammenført. Jeg angrer og fortryder min forbrydelse, men jeg kan jo ikke lave min fortid om. Det er en byrde, jeg bærer resten af mit liv", siger han.

Han beskylder politikere og medier for bevidst at fremstille alle på tålt ophold som farlige gangstere og voldsmænd, der vil skade Danmark.

"De fleste på tålt ophold har jo ikke begået ny kriminalitet. Vi kan bare ikke komme ud af vores situation. Det er rimeligt nok, at Danmark vil udvise mig, men når det ikke kan lade sig gøre, så må politikerne høre på os. Vi er også mennesker. Jeg elsker det her land og vil gerne bidrage positivt til samfundet. Skal jeg dø her på tålt ophold?", siger Samsun.

Han forklarer, at myndighedernes udgangspunkt er, at der skal ske forandringer i personens liv, hvis vedkommendes status på tålt ophold skal ændres – for eksempel ved at stifte familie.

"Men hvordan skal vi kunne forandre vores liv, når alle døre er lukket? Jeg vil ikke sætte børn i verden, for at de kan være gidsler i min sag, så jeg måske kan komme tilbage i det danske samfund. Hvis jeg skal have børn, skal jeg være en rigtig far for dem", siger Samsun.

Minister på besøg

Adam fra Iran vil også være en rigtig far for sine børn. Da integrationsminister Inger Støjberg (V) melder sin ankomst til Sandholm tidligere på året, opfordrer de andre beboere på tålt ophold ham til at være deres fælles talsmand. Adam siger ja, og han forklarer ministeren, at mange af dem gerne vil arbejde og bidrage til det danske samfund.

"I alle de år har politikerne tegnet et billede af os som monstre. Jeg fortalte hende, at vi er mennesker. Vi har udstået vores straf i fængslet. Nogle er endda kun idømt korte straffe. Der er en grænse for, hvor længe de kan behandle os sådan. Jeg viste hende også billeder af min familie. Hun var sød og venlig, hun lyttede, og vi gav hinanden et kram, da vi sagde farvel", siger han.

Få måneder senere meddeler Inger Støjberg, at det fremover skal være utåleligt at være på tålt ophold, og at det ikke skal være muligt for dem at opretholde et familieliv. Derfor skal alle på tålt ophold i løbet af efteråret sendes til Jylland med daglig meldepligt. Adam ryster på hovedet.

"Jeg forstår ikke, at livet skal gøres endnu mere utåleligt for mig. Jeg kan ikke holde ud at tænke på, at jeg måske ikke kan se mine børn mere. Hvorfor kan jeg ikke bare have en fodlænke på og melde mig til politiet i København? Jeg har ikke gjort noget kriminelt siden dengang på asylcentret. Jeg er et fornuftigt menneske nu. Jeg er forandret".

Adam har besluttet sig. Han nægter at flytte til Kærshovedgård i Jylland – også selv om politikerne har indført fængselsstraf for dem, der ikke overholder deres meldepligt.

"Hvis jeg tager frivilligt til Jylland, så vil det være det samme som at vende ryggen til min familie. Det kan jeg ikke", siger Adam og skjuler hovedet i sine hænder.

"Det kan jeg ikke" .

Personerne i artiklen fremstår under pseudonym, men AMNESTY kender deres rigtige navne.

HVAD ER DE DØMT FOR?

Af de 68 på tålt ophold er de 43 udvist på grund af en dansk udvisningsdom, 20 er udelukket med henvisning til Flygtningekonventionens artikel 1F (krigsforbrydelser eller alvorlige forbrydelser i hjemlandet), to er udelukket administrativt (til fare for statens sikkerhed), og tre er udelukket på grund af en udenlandsk dom.

Her er de 43 danske domme:

- **17** domme for narkotikakriminalitet (fra fængsel under et år til fængsel i 12 år)
- **6** domme for sædelighedskriminalitet (tre med fængsel i et-to år, to med fængsel i to-tre år og en behandlingsdom).
- **6** domme for manddrab (tre med fængsel i 10-12 år og tre behandlings-/anbringelsesdomme).
- **1** dom for forsøg på manddrab (fængsel i ni år).
- **1** dom for forsøg på terror (fængsel i 12 år)
- **4** domme for røveri (tre med fængsel i et-to år, en med fængsel i fire år).
- **2** domme for brandstiftelse (en med fængsel i et-to år og en behandlingsdom)
- **1** dom for vold med døden til følge (fængsel i 7 år)
- **2** domme for røveri og vold med døden til følge (begge fængsel i ni år).
- **3** domme for (grov) vold og trusler (alle med fængsel under et år).

Kilde: Nationalt Udlændingecenter, Rigspolitiet og Folketinget

Det var soldater fra den nærliggende Camp Dannevang, der i 2004 deltog i Operation Green Desert i landsbyen Az Zubayr.

Foto: Scanpix

På et pressemøde fremviser advokat Christian Harlang videobåndet med optagelserne af danske soldater, der overværer irakiske politistyrkers overgreb på civile.

Foto: Torkil Adsersen/Scanpix

Den tidligere efterretningsofficer Anders Kærgaard gav Forsvaret forklaringproblemer, da han i oktober 2012 trådte frem med dokumentation for, at danske styrker så passivt til, mens tilbageholdte irakere fik tæsk.

Tortursagen

Danmark ville bremse

Forsvarsministeriet har i fem år gjort alt for at undgå en retssag om medansvar for tortur i forbindelse med Operation Green Desert. Efter Østre Landsrets afgørelse om, at sagen ikke er forældet, vil forsvarsministeren have sat punktum i sagen. Dermed får 23 irakiske mænd endelig grønt lys til at føre sag mod Danmark.

Først krævede Forsvarsministeriet, at irakerne skulle stille en garanti på 40.000 kroner hver for overhovedet at få deres sag behandlet. Det afviste Højesteret.

Så offentliggjorde den tidligere efterretningsofficer Anders Kærgaard en videooptagelse, der viste, at danske soldater så passivt til, da en stor gruppe civile mænd fra landsbyen Az Zubayr blev sparket og slået af irakiske politi- og sikkerhedsstyrker under den danskledede Operation Green Desert i 2004. Til at begynde med benægtede både forsvarschefen og forsvarsministeren, at der var tale om optagelser fra Forsvaret. Men efter længere tids pres indrømmede Forsvaret, at videooptagelsen var deres egen.

Ingen af de ansvarlige blev sigtet. Til gengæld blev Anders Kærgaard truet med fængsel og idømt dagbøder på i alt 13.000 kroner, fordi han ikke ville oplyse navnet på den kollega, der havde givet ham videobåndet.

Som en sidste mulighed for at forhindre en retssag hævdede Kammeradvokaten – statens advokat – at sagen var forældet. Men den købte Østre Landsret ikke. Her mente dommerne – i lighed med FN's torturkomité – at man bør se bort fra de sædvanlige tidsfrister på grund af sagens karakter.

Den 5. september meddelte Forsvarsministeriet så, at man ikke kærer afgørelsen. Dermed kan der ifølge forsvarsminister Peter Christensen (V) endelig blive sat punktum for sagen.

Foto: Jakob Boserup

Skiftende regeringer har forsøgt at undgå en retssag om dansk medvirken til tortur. Her ses tidligere forsvarsminister Nick Hækkerup (S) og tidligere justitsminister Morten Bødskov (S) ved et samråd i forsvarsudvalget.

Foto: Liselotte Sabroe/Scanpix

Foto: Torkil Adsersen/Scanpix

Forsvarsministeriet nægtede først, at der var tale om optagelser fra Forsvaret. Den forklaring blev siden ændret.

Amnesty tilfreds med afgørelse

Dermed får 23 irakere nu den retssag, som de sammen med deres advokat har kæmpet for siden 2011.

”Nu er regeringen og Forsvarsministeriet endelig ovre alle sine krumspring og forsøgene på at dække sig bag formaliteter, så vi kan prøve at finde sandheden frem. Det vil også klæde Danmark, der jo hvert år er penneführer i FN for resolutionsforslag om bekæmpelse af tortur, at vi ikke selv lægger hindringer i vejen i en sag som denne”, siger Claus Juul, juridisk konsulent i Amnesty.

Forsøget på at undgå en retssag er af skiftende forsvarsministre fra begge sider af folketingssalen blevet begrundet med, at staten af principielle grunde bliver nødt til at bruge alle juridiske midler for at undgå en erstatningssag – også når det drejer sig om anklager for medvirken til tortur.

At sagen har høj prioritet i regeringen understreges af, at embedsmænd fra både Stats-, Udenrigs-, Justits- og Forsvarsministeriet arbejder med den og blandt andet rådfører sig med statens advokat, Kammeradvokaten, om den juridiske strategi.

Sidste chance

FN's torturkomité har ellers gjort det meget klart, at den danske stat ikke bør trække sagen yderligere i langdrag. I november 2015 blev Danmark eksamineret af komiteen, der i en efterfølgende rapport blandt andet fremsatte denne anbefaling, der er direkte møntet på håndteringen af Irak-sagen:

”Komiteen anbefaler, at staten tager alle retlige skridt for at sikre, at civile retskrav på baggrund af tortur og mishandling ikke underkastes nogen form for begrænsninger, der kan forhindre ofrenes mulighed for rehabilitering og erstatning”.

Men det gjorde altså ikke indtryk på Forsvarsministeriet og den danske regering, der af FN’s torturkomité også bliver kritiseret for beslutningen om at nedlægge Irak- og Afghanistankommissionen, som blandt andet havde til opgave at undersøge Danmarks håndtering af fanger under krigene i Irak og Afghanistan.

”Dermed sikrede regeringen sig, at der ikke kom ubelejlige oplysninger for dagens lys. Så nu er vi i en situation, hvor de 23 irakeres sag mod Danmark ser ud til at være den eneste – og sidste – mulighed, vi har for at komme nærmere på sandheden om de danske soldaters adfærd og ansvar i Irak”, siger Claus Juul.

Ifølge ham var der ingen klare forholdsordrer – eller missionsbeskrivelser – til de danske soldater i Irak om, hvordan man skulle håndtere fanger eller frihedsberøvede i et land med et anstrengt forhold til menneskerettigheder. Om man kunne overgive dem til de irakiske myndigheder, selv om man vidste, at fangerne risikerede tortur og mishandling eller endda henrettelse.

Irakere har været udsat for tortur

De 23 irakere har været udsat for tortur, vurderer professor i retsmedicin ved Syddansk Universitet, Jørgen Lange Thomsen. Han har mere end 30 års erfaring med at undersøge torturofre, og i 2011 og 2012 undersøgte han sammen med en psykiater og en psykolog 11 af mændene på vegne af Det Internationale Rehabiliteringsråd for Torturofre.

Undervejs i de timelange samtaler bad han blandt andet mændene fortælle om torturen og hvilke smerter og symptomer, den havde medført.

”Det er meget svært at lyve om tortur, og min vurdering er, at alle 11 efter al sandsynlighed taler sandt”, siger Jørgen Lange Thomsen, der hæfter sig ved, at mændene stadig havde psykiske mén, som har haft store konsekvenser for deres forhold til andre mennesker – også den nærmeste familie.

”En af dem lagde sig hulkende over bordet og fortalte, at han ikke var sød mod sine børn, og at han let blev sur på dem. Hans irritationstærskel var blevet meget lavere, og det er et typisk tegn på posttraumatisk stress”, siger han.

Efter tilfangetagelsen den 25. november 2004 nåede irakerne at være tilbageholdt mellem 16 timer og 80 dage. Efter løsladelsen er enkelte af dem flygtet fra Irak, mens hovedparten er blevet i Az Zubayr.

Hver har krævet en godtgørelse på 60.001 kroner fra Forsvarsministeriet. Om de får det – og dermed rettens ord for, at de er blevet krænket af den danske stat – er nu op til domstolene.

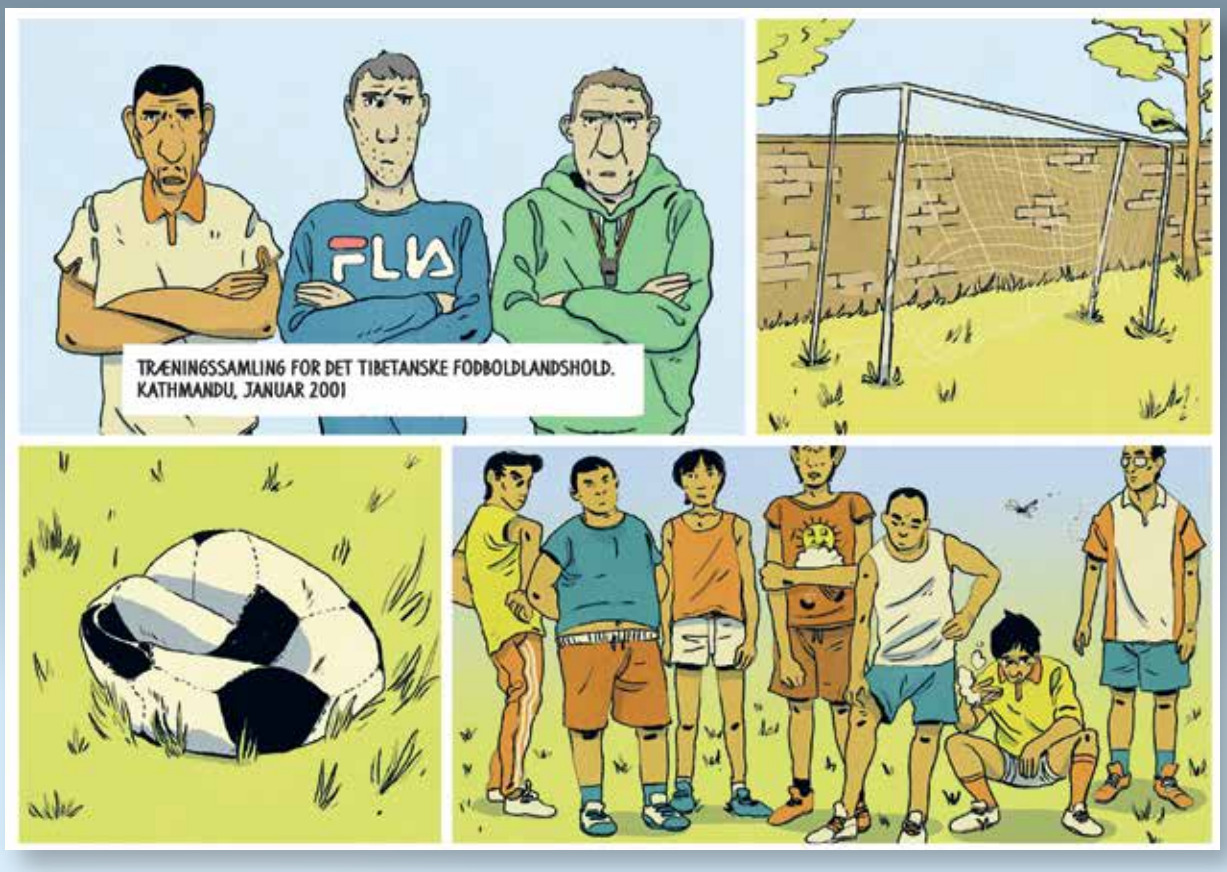

Tibet spillede i 2001 sin første fodboldlandskamp nogensinde. Det var mod Grønland på Vanløse Stadion på trods af kinesiske trusler om handelsboykot. Nu udkommer den utrolige historie om Tibets landshold som grafisk novelle.

DRØMME I TYND LUFT

Lørdag den 30. juni 2001 er en dato, der står skarpt i mange tibetaneres hukommelse. Det var dagen, hvor Tibets fodboldlandshold spillede sin første landskamp nogensinde. Kampen fandt sted i Danmark, hvor over 5.000 tilskuere var mødt op på Vanløse Stadion til den historiske fodboldkamp mod Grønland.

Interessen fra internationale medier var enorm, men lige til det sidste hang kampen i en tynd tråd, fordi kineserne truede med at boykotte den grønlandske millioneksport af rejer.

Hele det dramatiske forløb om Tibets entre på den internationale fodboldscene dokumenteres i den nye, grafiske novelle "Drømme i tynd luft" skrevet af den danske idémand og manager for det tibetanske fodboldlandshold, Michael Nybrandt.

Hvordan forhindringerne blev ryddet af vejen før kampen, skal ikke afsløres her. I stedet giver vi ordet til den tibetanske radiokommentator, der sendte direkte fra Vanløse Stadion:

"Kære lyttere. Jeg har aldrig i mit liv set så velplejet en græsplæne. Der er ikke en ko eller hund i nærheden til at forstyrre den kamp, der starter om ganske få øjeblikke".

På tandem gennem Tibet

Ideen til at skabe et tibetansk landshold opstod allerede i 1997, hvor Michael Nybrandt rejste til Tibet med en ven for at krydse verdens højeste bjergpas på tandemcykel. I de følgende fire år skabte han tætte kontakter til eksiltibetanere i Nordindien og Nepal. Fodbolden begyndte at rulle, og da sponsoraftalen med det danske tøjfirma Hummel faldt på plads, kunne drømmen pludselig realiseres.

Som Tibets åndelige leder Dalai Lama skriver i forordet til bogen, så fik kampen i 2001 stor betydning for Tibet, der siden 1959 har været under kinesisk kontrol:

"Kampen fik international mediebevågenhed og gjorde dermed opmærksom på det tibetanske folks vanskelige situation. Det er lykkeligt, når folk fra forskellige dele af verden spiller og nyder hinandens selskab".

Hummel trak sit sponsorat

Michael Nybrandt, der udgiver bogen i samarbejde med tegneren Thomas Engelbrecht Mikkelsen, er fortsat tilknyttet Tibets fodboldforbund i en frivillig rolle som international koordinator. Tibet er ikke optaget i de internationale fodboldforbund og er fortsat henvist til at spille venskabskampe med venligtsindede klubber eller lande.

Men udviklingsarbejdet og rejsemulighederne led et stort knæk, da Hummel i 2007 brød sin femårige sponsoraftale med Tibets landshold – en kontrakt, der ellers løb til 2011. Det skete, da Hummel satsede stort på at komme ind på det kinesiske marked.

"Det er klart, at man ikke kan lave forretninger i Kina, når man støtter Tibet", lød det fra Hummel-direktør Christian Stadil i Ekstra Bladet.

Fra 2008 og frem til 2010 havde holdet derfor ingen sponsor og måtte skære drastisk ned på aktiviteterne, men fodboldmæssigt går det i den rigtige retning, fortæller Michael Nybrandt.

"Tibet har udviklet sig meget både fodboldmæssigt og organisatorisk med årlige mesterskabsturneringer, der trækker tusindvis af tilskuere. Internationalt sker der ikke så meget, for der er fortsat stor politisk bevågenhed om Tibet, og fra kinesisk side er der hele tiden noget, der rumler. Til gengæld har vi fået gang i kvindefodbolden, og det er rigtig spændende", fortæller Michael Nybrandt.

"Drømme i tynd luft" udkommer den 30. september på Forlaget Forlæns. Senere på året udkommer den i USA, Storbritannien og Spanien. Bogen koster kr. 248 og kan købes i Amnestys webshop på **www.amnesty.dk/shop**.

Sporten bør sætte positive fodaftryk

AMNESTY spørger i hvert nummer en kulturperson om det menneskerettighedsspørgsmål, der ligger dem mest på sinde lige nu. Fodboldspilleren Tom Høgli er optaget af at sikre bedre rettigheder for de arbejdere i Qatar, der gør klar til VM i 2022.

❶ Den 1. maj stillede du og den danske landsholdsspiller William Kvist op i en video fra Spillerforeningen og kritiserede forholdene for VM-arbejderne i Qatar. Hvorfor?
Jeg har engageret mig i den sag gennem de seneste år og har også skrevet en kronik om Qatar i norske medier. Så da Spillerforeningen spurgte, om vi ville stille op, var der ikke noget at betænke sig på. Videoen er blevet delt i hele verden via sociale medier, og de internationale medier har skrevet om den. Jeg synes, det er vigtigt at blande sig i debatten, og det passede fint til 1. maj.

❷ Hvad er det problematiske ved at holde VM i Qatar?
For mig er fodbold en verdensidræt – måske den mest populære sport i verden. VM i fodbold er en fantastisk mulighed for at påvirke verden til noget bedre. Når vi så hører om, at arbejdere dør i Qatar, at de ikke får deres løn, at deres pas bliver inddraget, og at de lever under kummerlige vilkår med dårlige sanitære forhold, så føles det vældig meningsløst, at det bare er for at arrangere et VM i fodbold. Man bør sætte positive fodaftryk i de lande, man kommer til.

❸ FIFA har jo kendt til problemerne i Qatar i flere år. Synes du, de har gjort nok for at rette op på forholdene?
Nej, absolut ikke. FIFA har penge og indflydelse, og når man har chancen for at påvirke verden, så skal man bruge den. FIFA kan ikke gøre det alene, men de kan begynde med at stille større krav til arrangørerne og sige: 'OK, I kan godt få lov at arrangere VM, men så gør vi det på denne måde'. Og så kommer man med en kontrakt, der sikrer sociale forhold og så videre. Hvis den ikke overholdes, så er der intet VM. Jeg synes heller ikke, FIFA er gode nok til at give noget tilbage til de samfund, hvor VM finder sted. Tag for eksempel VM i Brasilien, hvor befolkningen sidder tilbage med en stor regning, mens FIFA rejste hjem med lommerne fulde af penge. Hvorfor bruger man ikke nogle af de penge til at bygge skoler og hjælpe til?

❹ Pengene er jo vokset enormt i sportsverdenen, og VM og OL flytter til lande, der ikke respekterer menneskerettighederne. Styrer pengene for meget?
Pengene betyder enormt meget for FIFA og Den Internationale Olympiske Komite (IOC), som tjener milliarder på de store mesterskaber. Men det virker som om, de har glemt fodboldens og idrættens oprindelige idé, nemlig det sociale fællesskab og den menneskelige dimension. Men både OL og VM er store, globale samlingspunkter, og der er så mange mennesker, der har lyst til at være en del af det. Så må man da bruge det til at gøre verden til et bedre sted. Jeg siger ikke, at FIFA og IOC kan gøre alt. Men de kan gøre meget og helt sikkert meget mere, end de gør i dag.

❺ Føler du, at du står meget alene med denne sag? Hvor er Ronaldo og Messi?
Det hjælper jo ikke meget, at Tom Høgli fra Norge står her og kritiserer Qatar. Det er klart, at hvis først verdensstjernerne fra de virkelig store klubber udtaler sig, så vil det have enorm betydning. Så vil FIFA for alvor lægge mærke til det og forhåbentlig reagere. Det håber jeg, de vil.

❻ Hvis du selv spillede for Norge, når der er VM i Qatar, ville du så tage med?
Jeg ville have store overvejelser, for jeg ved ikke, om det vil hjælpe med boykot. Ville det gøre forholdene bedre for arbejderne? Jeg håber, at når vi kommer til 2022, så slipper vi for at skulle tage stilling, men det kræver, at FIFA allerede nu går ind og retter op. Der er fortsat rigtig gode muligheder for at skabe forandring i Qatar.

Tom Høgli
Fodboldspiller og lærer

Tom Høgli (32), professionel fodboldspiller fra Norge og nyuddannet lærer. Siden 2014 har han spillet i FC København. Høgli har spillet 49 landskampe for Norge og har tidligere optrådt for de norske klubber Bodø/Glimt og Tromsø samt Club Brugge i Belgien. Han bor i Ørestad og har to børn. Twitter: *@HgliTom*

AF OLE HOFF-LUND | FOTO LÆRKE POSSELT

> Jeg siger ikke, at FIFA og IOC kan gøre alt. Men de kan gøre meget og helt sikkert meget mere, end de gør i dag.

NÅR VOLDTÆGTER GØR PIGER TIL MØDRE

Maria Elsa Lopez forelskede sig i en mand, hun aldrig skulle have forelsket sig i. Tortur, voldtægter og mord mod piger og unge kvinder når alarmerende højder i Centralamerika.

TEKST OG FOTO: STEFFEN STUBAGER

Mange af de børn, der fødes af teenagemødre, har skader på hovedet, fordi de ifølge lægerne presses for hårdt mod pigernes smalle bækkener under fødslen.

QUICHÉ, GUATEMALA

Gonzáles' hytte var bygget af ler. Døren var af træ. Og når han blev sur, smækkede han den i efter sig, lagde en træbjælke på tværs, trak sin machete og sleb den mod en sten.

"Maria, er du bange for, at jeg dræber dig?", sagde han.

Maria Elsa Lopez græd. Inde i sig selv spurgte hun Gud, om det var meningen, at hun skulle dø sådan. Hun bad til at overleve.

"Gud reddede mig mange gange", siger hun.

Maria, 18, forelskede sig i González i skolen. Han sagde, at han en dag ville gifte sig med hende og fik af hendes far lov til at invitere hende på besøg. González var sød, men da de kom til hans lerhytte, "skiftede han til ond". Han låste hende inde og slog hende. Først med sine bare næver, så hun hævede flere steder, og så med et kosteskaft, indtil hun blev lilla og blå på ryggen, på fødderne og på armene.

Han sparkede hende, indtil hun krummede sig sammen på gulvet, og skød sten på hende med sin slangebøsse, som han normalt skød fugle med, indtil hun blødte. Han truede hende med knive og brændte hende på armene og på halsen med glødepærer.

"Jeg dræber dig, hvis du flygter", sagde han.

Nogle dage voldtog han hende én gang. Andre dage flere gange. Nogle dage foretrak hun at have sex med ham frem for at blive slået, for han slog hende hårdere, end han voldtog hende. Imens han tog hende, kaldte han hende for en gammel kælling, en luder og uduelig.

Gonzáles gjorde Maria gravid, og da han efter nogle måneder fandt ud af det, sparkede han hende i maven, som om han forsøgte at dræbe fosteret.

Når han ikke var i lerhytten, sad hun på gulvet, op ad lermuren eller i hans seng og tænkte på at tage sit eget liv. Men inden hun kom så vidt, fik hendes far nys om, hvor Gonzáles holdt hende fanget, og befriede hende.

Maria blev voldtaget, tæsket og brændt hver dag i fire måneder, og hendes voldtægtsmand er ikke bare på fri fod – han nægter også at være fader til barnet, Glendy, som, da jeg besøgte Maria, var syv måneder gammelt.

Nu kører hans fætre kører rundt på motorcykler og skubber til Maria i gaden.

10.000 voldtægter hvert år

Maria er langtfra den eneste teenagepige med sin historie om vold og voldtægt i Guatemala. Og hun er langtfra alene om at føde voldtægtsmandens barn.

Statistikkerne tæller 10.000 voldtægter årligt i Guatemala. De egentlige tal er langt højere, vurderer organisationer som Læger Uden Grænser.

Pigerne er helt ned til 10-årsalderen, og i 89 procent af tilfældene er overgrebsmanden en tæt mandlig relation – hendes onkel, fætter, bror, nabo eller en bekendt, som i Marias tilfælde.

Hvert fjerde af alle børn i Guatemala bliver født af teenagere.

I 2014 blev mere end 5.000 piger under 14 år gravide, hvilket ifølge den guatemaltesiske lov klassificeres som voldtægt. I et land med 15 millioner indbyggere gør det Guatemala til et af de lande i verden, hvor flest piger føder som følge af voldtægt.

Ude af kontrol

Søster Virginia Searing har fået nok af statistikkerne. Hun er nonne fra en velhavende organisation i USA og har i 23 år forsøgt at hjælpe voldtægtsofre og gravide teenagepiger i Guatemala.

Marias historie er typisk over hele Guatemala – over hele Centralamerika, siger Søster Virginia. Den typiske Maria vokser op i ekstrem fattigdom. Hun er underernæret, hvilket øger risikoen for hjerneskader for hendes børn. Hun går ikke i skole, og hun leger ikke, ligesom børn på samme alder gør i den vestlige verden. Hun kæmper for at forsørge sine forældre og søskende – indtil hun bliver voldtaget og føder voldtægtsmandens barn.

Sagerne forekommer uendelige, siger Søster Virginia, og i uendeligt grufulde afskygninger.

I en sag, som hun var med til at få for retten, passede en politibetjent to 16-årige piger op på deres vej hjem fra skole. Han voldtog og dræbte den ene, mens den anden slap fri. Søster Virginia fandt ud af via sit netværk, at samme betjent månedligt voldtog to-tre piger på stier, som de gik alene ad. Han kom i fængsel i seks måneder. I den periode blev ingen piger voldtaget på stierne, men da han kom ud, fortsatte han sine ugerninger. Han kom aldrig i fængsel igen.

På fødestuen på Hospital Nacional Santa Elena i byen Quiché ligger teenagere med udspilede maver. De ømmer sig af smerte, vender sig, bider i lagnerne, kalder på Gud eller udspyr forbandelser.

Teenagere og piger ned til ti-årsalderen føder hver måned omkring 400 børn på denne fødestue.

I en anden sag voldtog en 28-årig skolelærer systematisk skolepiger i 14-årsalderen og fik børn med dem. Da Søster Virginia tog ud for at tale med pigernes mødre, fik hun at vide, at skolelæreren havde truet dem på livet og bestukket dem for at holde mund om voldtægterne.

Desuden findes der utallige eksempler på, at potentielle bandemedlemmer for at blive optaget har voldtaget piger og skåret dem i småstykker. Ugen før AMNESTY møder Søster Virginia, blev to kvinder fundet i en skov. De var misbrugt, dræbt og lagt i sække.

"Jeg hader at sige det, men voldtægter, mord og incest bliver stort set accepteret her. Min erfaring viser, at volden stiger, og voldtægterne bliver flere", siger Søster Virginia.

"Det er helt ude af kontrol".

Skammer sig over misbrug

Kun El Salvador og Jamaica har en højere mordrate på kvinder end Guatemala, hvor regeringen i 2008 indførte en specifik lov mod kvindemord. Alligevel fortsætter brutaliteterne, som om intet var hændt med hundredvis af kvindedrab, hvor seksuelt misbrug og lemlæstelse er gået forud, hvert eneste år.

Kvinder, som AMNESTY har talt med, undlader at anmelde voldsgerninger dels af frygt for hævn, men oftest fordi vold er socialt accepteret i hjemmet, og fordi ofrene føler skam og skyld over de forbrydelser, som de bliver udsat for.

Maria siger, at hun følte skam over at være blevet misbrugt i fire måneder. Noget så banalt som at anmelde sin voldsmand tør hun ikke.

"Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre", siger hun.

Arven efter borgerkrigen

Forklaringerne på det ekstreme antal overgreb er mange. Én er landets 36 år lange

"Vi ser kun toppen af isbjerget her. Der er fire-fem gange flere mindreårige mødre, som vi aldrig bliver bekendt med. De undgår fødestuerne, fordi vi har pligt til at indlede undersøgelser af seksuelle overgreb", siger hospitalsdirektør Salomon Delgado.

Denne pige er 18 år, da hun føder sin overgrebsmands barn.

VOLDTÆGTSBØRN I GUATEMALA

Få steder i verden kommer så mange voldtægtsbørn til verden som i Guatemala – og oftest er mødrene teenagepiger.

Hvert år bliver 10.000 voldtægter registreret i Guatemala, hvilket er godt 25 gange flere end i Danmark.

Eksperter og organisationer vurderer, at det egentlige tal er mellem to og fem gange større. De fleste overgreb foregår på mindreårige og teenagepiger.

Ifølge FN's Befolkningsfond er Latinamerika og den caribiske region den eneste i verden, hvor fødsler blandt piger under 15 år stiger.

De fleste piger er ikke parate til at få børn, og mange kan ikke engang give mælk.

Denne 16-årige pige har svært ved at holde om sit barn efter fødslen, og barnet er i kritisk tilstand, siger jordemoderen.

Maria Elsa Lopez har ti søskende, men den eneste i familien, der tjener penge, er hendes far.

borgerkrig, som endte i 1996, efter at over 200.000 var blevet dræbt. Voldtægter blev under krigen brugt som en form for våben. Militante grupper vendte med våbenhvilen tilbage til samfundet uden konsekvenser. Nu fortsætter de den samme voldelige livsstil. De er fædre, bedsteforældre og onkler til den yngste generation af kvinder – piger som Maria.

I dag er den voldelige kriminalitet højere, end den var under krigen. Den mandsdominerede kultur er årsag til voldtægter, tortur og lemlæstelse af kvinder, og straffriheden er udbredt.

FN oplyser, at 80 procent af de adspurgte guatemaltesiske mænd i en undersøgelse mente, at kvinder bør spørge om lov til at forlade huset. I samme undersøgelse gav 70 procent af kvinderne mændene ret.

Efter volden

Marias krop er ikke længere blå. Hun har til tider stadig ondt i sit hoved efter de mange slag og tæv. Brændemærkerne fra glødepærerne aner man stadig på hendes arme og hendes hals, men de vil forsvinde med tiden, siger hun.

”Min krop bliver sig selv igen. Indeni er jeg såret for evigt. Gonzáles stjal mit liv. Smerten sidder helt inde i mit hjerte. Når jeg tænker på, hvad han gjorde mod mig, græder jeg. Men så minder jeg mig selv om, at jeg er fri”, siger hun.

”Og så stopper tårerne”.

"Jeg føler skam. Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre. Jeg venter bare på, at min baby vokser op og kan begynde at arbejde", siger Maria Elsa Lopez, der ikke ved, hvor faderen til barnet er henne.

VOLDTÆGTSOFRE NÆGTES ABORT

Fra 2014 til 2016 førte Amnesty kampagne for piger og kvinders ret til at bestemme over egen krop. Fokus har blandt andet været de latinamerikanske lande og Caribien, hvor mere end halvdelen af alle graviditeter er uønskede eller ikke-planlagte, og hvor millioner af kvinder lider under diskriminerende abortlovgivninger, der forhindrer selv voldtagne piger helt ned til ti-årsalderen i at få adgang til legale og sikre aborter.

Selv i sager, hvor moderens eller fostrets liv er i fare, er abort forbudt i eksempelvis El Salvador, hvor flere kvinder afsoner årtier lange fængselsdomme for mord, efter de har aborteret spontant.

Efter massivt pres fra Amnesty-medlemmer fra hele verden blev én af kvinderne, Maria Teresa Rivera, løsladt i maj år. Hun havde siddet indespærret, siden hun i 2011 blev idømt 40 års fængsel for mord på sit ufødte barn, efter hun aborterede spontant. Ved sin løsladelse sendte hun denne tak:

"Jeg er dybt taknemmelig overfor enhver mand og kvinde, som har fulgt min sag, har holdt lyset tændt og håbet, at jeg ville blive fri. Det gav mig så meget styrke, for hvis du troede på det, så måtte jeg også selv gøre det".

Amnesty fortsætter arbejdet for piger og kvinders ret til et liv fri for seksuel vold, overgreb og diskriminerende abortlovgivning i hele regionen.

Amnesty Internationals mission er at dokumentere og aktionere imod alvorlige krænkelser af menneskerettighederne. Over 70 researchere udarbejder hvert år omkring 100 rapporter om brud på menneskerettighederne verden rundt. I hvert nummer sætter AMNESTY fokus på udvalgte rapporter. Du kan finde dem på **www.amnesty.org**

Foto: Scanpix

LIBYEN ER LIVSFARLIG FOR FLYGTNINGE

Flygtninge og migranter beretter om seksuel vold, drab, tortur og religiøs forfølgelse begået af både menneskesmuglere, væbnede grupper og i libyske detentioner.

Overgrebene mod flygtninge og migranter tager til i Libyen, advarer Amnesty, efter at have indsamlet vidneudsagn fra 90 flygtninge og migranter, der samstemmende fortæller om vold, mishandling og drab begået af menneskesmuglere, væbnede grupper samt i officielle libyske detentioner.

"Flygtninge og migranter beretter i forfærdende detaljer om alt fra at blive bortført, fængslet under jorden i månedsvis og seksuelt misbrugt af væbnede grupper til at blive tæsket, skudt og udnyttet af menneskesmuglere og kriminelle bander", siger Magdalena Mughrabi, fungerende vicedirektør for Amnesty i Nordafrika og Mellemøsten.

Flygtninge og migranter, som tidligere er blevet opsamlet af den libyske kystvagt, beretter desuden om grov tortur og mishandling i detentionscentrene på det libyske fastland. Det får Amnesty til at advare EU om, at

Flygtninge og migranter tilbageholdes af Libyens sikkerhedsstyrker i Tripoli i oktober 2015.

planerne om et tættere samarbejde med Libyens kystvagt risikerer at føre til mishandling og tidsubestemt tilbageholdelse af tusindvis af flygtninge og migranter i Libyen.

"Det er klart, at den libyske kystvagts evne til at lave redningsaktioner skal forbedres for at redde liv på havet. Men for øjeblikket er den grimme virkelighed, at Libyens kystvagt standser, opsamler og returnerer tusindvis af mennesker til detentionscentre, hvor de udsættes for tortur og mishandling", siger Magdalena Mughrabi.

Overgreb i detentionerne

Ifølge libyske myndigheder selv bliver flygtninge og migranter rutinemæssigt overført fra kystvagten til detentionscentre i landet.

Siden 2011 har Amnesty løbende indsamlet vidneberetninger fra mænd, kvinder og uledsagede børn, der beretter om forfærdelige forhold i centrene.

Amnestys nye research peger på, at overgrebene fortsætter med uformindsket styrke. Tidligere tilbageholdte fortæller, at sikkerhedsvagter på dagligt basis har tæsket dem med kæppe, ledninger, gummislanger, rifler, ligesom de har brugt elektriske stød mod indsatte.

Adskillige vidner har desuden fortalt Amnesty, at de har overværet drab på flygtninge og migranter:

"Vagterne tæskede os, hvis vi sagde, at vi var sultne. De tvang os til at lægge os på maven, og så slog to af dem os med gummislanger. Jeg så en mand fra Chad, som de skød uden nogen grund. De sendte ham på hospitalet, men han døde i fængslet, efter de kom tilbage med ham", fortalte en 19-årige eritreisk mand, som var tilbageholdt i Abu Slim-detentionen, til Amnesty.

AF BJARKE WINDAHL PEDERSEN

"MENNESKELIV ER BARE EN FORRETNING"

Amnestys Libyen-researcher, Mouna Elkekhia, var med til at interviewe 90 flygtninge og migranter, som havde overlevet Libyen og Middelhavet og netop var nået i sikkerhed i Italien.

I hvilken tilstand var de mennesker, som du mødte?

Der er aldrig et svar for alle. Nogle var meget glade for at beskrive, hvad de lige havde været igennem, og nogle fortalte os helt specifikt, at de ikke ønskede andre skulle gennemgå det samme. Ved at fortælle om deres egne oplevelser og erfaringer følte de, at det måske kunne hjælpe til at finde en løsning eller afholde andre fra at skulle igennem det samme.

"Vi vidste det var slemt, før vi tog afsted, men vi anede ikke, hvor slemt Libyen faktisk er", sagde flere af dem. Andre fortalte os, at de hellere ville dø end at vende tilbage til Libyen.

Amnesty har dokumenteret situationen i Libyen i årevis nu – var der noget nyt i disse vidneudsagn, som overraskede eller chokerede dig?

Ja. Selvom det har været slemt tidligere, chokerede disse vidneudsagn mig stadig.

Det ramte det mig virkelig, hvor udbredt den seksuelle vold mod kvindelige flygtninge og migranter er i Libyen. Vi har tidligere hørt om overgreb, både på ruterne igennem landet og i detentionerne. Men nu hørte vi, at kvinder er begyndt at tage piller og anden medicin imod graviditet, før de rejser ind i Libyen for at undgå at blive gravide efter voldtægter. De forventer simpelthen, at voldtægter kommer til at ske. Hver eneste kvinde, jeg talte med, havde selv oplevet seksuel vold i Libyen, eller kendte nogen som havde.

Det blev også klart for mig, hvor undværlige menneskeliv er. Det er så billigt. Det er virkelig bare en forretning, hvor et menneskeliv er lig med de penge, der kan vrides ud af det. Jeg hørte om en mand med handicap, som blev smidt af en lastbil og efterladt i ørkenen, simpelthen fordi det var for besværligt at passe på ham.

Kan du forklare, hvorfor nogen vil risikere at rejse ind i Libyen og forsøge at krydse landet, hvis de bare kender til nogle af disse risici?

For mig afspejler det de rædsler, som de forsøger at undslippe. Villigheden til at forsøge at krydse Libyen viser, hvor stort et behov for international beskyttelse de her mennesker har. Men de burde ikke være tvunget igennem Libyen for at søge beskyttelse.

Det er derfor, at vi i Amnesty opfordrer EU og andre lande til at etablere sikre alternative ruter for flygtninge, der søger beskyttelse, uanset om det er igennem genbosættelse, humanitære visum eller andre veje. Manglen på sikre ruter er for mig det, som skubber mennesker til at risikere deres liv i Libyen og derefter sætte det på spil endnu en gang, når de krydser Middelhavet for at nå Europa. De håber, at hvis de når til Europa, vil de i det mindste være i sikkerhed.

Følg Amnesty på
facebook
twitter
amnesty.dk

AMNESTY *live*

– DIN STØTTE GØR EN FORSKEL!

SEPTEMBER 2016

LIVE-REDAKTION: KATRINE LAURITSEN

Foto: Kenneth Spohr

COPENHAGEN PRIDE

Copenhagen Pride fejrede 20 års jubilæum med et rekordstort antal deltagere – deriblandt flere hundrede aktivister fra Amnesty.

Amnestys aktivister var med i forreste række, da Copenhagen Pride-paraden snoede sig gennem Københavns gader lørdag den 20. august for at fejre ytrings- og forsamlingfriheden og vise den store folkelige opbakning til LGBTI-personers rettigheder.

I år havde Amnesty særligt fokus på danske transpersoners adgang til behandling i sundhedssystemet. Siden marts har vi med vores kampagne #SygtSystem kæmpet side om side med danske transaktivister for lige rettigheder og adgang til sundhed.

Som det er i dag, skal transpersoner igennem årelange psykologiske udredningsforløb på Sexologisk Klinik for at få adgang til den behandling, de ønsker. De skal svare på ydmygende og dybt private spørgsmål om deres sexliv, og de udsættes for irrelevante krydsforhør om for eksempel, hvor langt der er mellem Esbjerg og København. Det er nedværdigende og et brud på deres ret til sundhed og privatliv.

Budskabet fra Amnesty under Copenhagen Pride var derfor et klart krav til sundhedsminister Sophie Løhde (V): Gør op med formynderiet og indfør informeret samtykke for danske transkønnede.

Læs mere på **amnesty.dk/transrettigheder**

KAMPAGNE-SEMINAR DEN 5. NOVEMBER

Om et par måneder inviterer vi til efterårets kampagneseminar i Odense. Lørdag den 5. november kl. 10-17 mødes Amnesty-aktivister fra hele landet på Mødecenter Odense for at diskutere nye ideer til aktioner og events. Temaerne bliver Amnestys nye flygtningekampagne og 'Fremtidens Aktivisme'. Det er gratis at være med, og kampagneseminaret er åbent for alle, der har lyst til at lave menneskerettighedsaktivisme. Rejseudgifter over 300 kroner refunderes efter seminaret.

For tilmelding og program kontakt aktivservice@amnesty.dk

162.000

DANSKE SMS-AKTIVISTER

Amnestys SMS-netværk, Lifeline, har fået vokseværk: Vi er nu 162.000 sms-aktivister, som cirka hver anden uge får en ny underskriftsindsamling fra Amnesty via mobiltelefonen. Det betyder, at vi kan indsamle titusindvis af underskrifter på blot 48 timer. Det tager kun 18 sekunder at læse og skrive under på en aktion, men din tid er givet godt ud. Med så mange underskrifter på hver aktion kan vi lægge stort pres på de relevante myndigheder. Vi har faktisk succes i hver tredje sag.

Læs mere om Lifeline og følg med i årets sager på amnesty.dk/lifeline

#AnsvarligSport på Folkemødet

Amnesty havde på dette års folkemøde på Bornholm fokus på de tusindvis af migrantarbejdere, der knokler under slavelignende forhold for at gøre oliestaten Qatar klar til rollen som værtsland for VM i fodbold i 2022. Det skete med sloganet #AnsvarligSport.

Vi havde inviteret formændene for Dansk Boldspil-Union og Dansk Idrætsforbund til debat om, hvordan sporten undgår at blive en ufrivillig medspiller for diktatoriske værtslande. Samtidig gik Amnesty-aktivister forklædt som migrantarbejdere og landsholdsspillere i begravelsesoptog gennem Allinges gader for at skabe opmærksomhed om de menneskelige ofre, de store sportsbegivenheder ofte kræver.

Pussy Riot kiggede også forbi vores telt og takkede for de mange tusinde breve, de har modtaget fra Amnesty-aktivister over hele verden.

Medlemmer af Pussy Riot kom forbi Amnestys stand på Folkemødet og sparkede et par bolde i maven på Ruslands præsident Putin.

DET KAN DU GØRE...

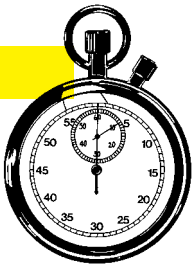

1 MINUT
Tilmeld dig vores spritnye nyhedsbrev 'Aktivisten' og få ideer til aktioner og invitationer til Amnesty-events på **amnesty.dk/aktivisten**

1 MINUT
Sælg dit gamle kluns på **DoGood** og donér beløbet til Amnesty. Hent DoGood-appen i App Store.

1 DAG
Deltag i efterårets kampagneseminar lørdag den 5. november fra 10-17. Tilmeld dig ved at skrive til **aktivservice@amnesty.dk**

Find os på:

STØT AMNESTY!

Se flere lækre varer på
www.amnesty.dk/shop

MIT AMNESTY

Laura Mølgaard Tams er 24 år og bor i København

Hvordan er du en del af Amnesty?
Jeg er almindeligt menigt medlem, men derudover er jeg også aktivist og frivillig konsulent på #sygtsystem kampagnen, som er en kampagne for transkønnedes rettigheder i det danske sundhedssystem.

Hvorfor har du valgt at lægge (noget af) din frivilligtid her?
Da Amnesty gik i gang med at forberede #sygtsystem kampagnen, var jeg allerede involveret i transaktivisme. Jeg følte mig næsten headhuntet, fordi der i Amnesty var taget en beslutning om, at den berørte gruppe – altså transpersoner – skulle inddrages som eksperter igennem kampagnens forløb. Det var et friskt pust i et politisk landskab, hvor medierne og diverse andre aktører kun ville se os som ofre eller som nogen, der krævede for meget. Amnesty tilbød en form for indflydelse på en hidtil uset skala for transkønnede. Vi skulle lige arbejde lidt med Amnestys kampagne-apparat for at få det til helt at anerkende transkønnede som de vigtigste eksperter på området, men det lykkedes, og omkring Amnesty opstod der den stærkeste koalition af forkæmpere for transkønnedes rettigheder, jeg har set i mine beskedne to år som transaktivist.

Hvornår stødte du første gang på Amnesty?
Det kan jeg ikke huske præcist. Jeg har det lidt som om, at Amnesty bare altid har været den dér menneskerettighedsorganisation. Jeg har nok fået mit første indtryk fra DR2 Deadline. Jeg plejede at se meget Deadline i mine teenageår.

Hvad er efter din mening det vigtigste fokus for Amnesty lige nu?
At bolstre verdenssamfundets respekt for menneskerettigheder. Jeg er lidt bekymret over, at der selv herhjemme i Danmark er folk, der sætter spørgsmålstegn ved menneskerettigheders nytteværdi. Jeg blev selv ret overrasket over at lære, at mine menneskerettigheder bliver krænket. På et mere konkret plan synes jeg også, at den danske afdeling bør klappe sig selv på skulderen over det gode indtryk, Amnesty har fået blandt queers i Danmark.

Foto: Alice Minor

”Nauru vil hjemsøge mig for altid”

Kort før danske folketingspolitikere tog på studietur til Nauru, lykkedes det Amnestys researchchef Anna Neistat at få adgang til øen. Hun har aldrig før set så vedvarende og vellykket et forsøg på at skjule misbrug, som i de australske flygtningelejre på øen, skriver hun i denne blog.

I stedet for at give beskyttelse har Australiens regering besluttet at bruge 1.200 flygtninge og asylansøgere til at afskrække andre fra at søge til Australien via søvejen. Tre år efter de blev sendt til Nauru, føler de sig bedraget og glemt. Som en mand sagde til mig:

”På mange måder er dette værre end fængsel. I et fængsel ved du, hvad du er fængslet for, og du har en chance for at komme ud”.

I måneder efter at være ankommet hertil blev folk indespærret i et flygtningecenter. De boede i mugne telte under fængselslignende tilstande. Flertallet er nu blevet tilbudt en bolig i det nauriske samfund, og deres levevilkår har forbedret sig noget. Men her står de overfor nye alvorlige kampe.

Mange, især kvinder, fortalte mig om daglige ydmygelser, seksuelle overgreb, chikane og angreb fra de lokale. Dalileh, som flygtede fra Iran med sin mand og endte på Nauru i sommeren 2013, fortalte mig, at hun sidste år vågnede op midt om natten, fordi hun hørte stemmer udenfor. Hun frygtede, at lokale tyve igen var kommet for at stjæle tøj og sko efterladt udenfor, og gik derfor udenfor:

”Det næste, jeg husker, var et kraftigt slag mod mit hoved og to mænd, der løb væk. Blod strømmede ned ad mit ansigt.”

Lægerne syede hende med otte sting, og politiet fandt metalstangen, hun blev ramt af. Men da hun forsøgte at rapportere hændelsen, nægtede politiet at åbne en sag.

Helbredsproblemer og selvmord

Næsten alle jeg mødte på Nauru, herunder små børn, havde helbredsproblemer. Mange var alvorlige, men flygtningene fortalte, at ingen fik ordentlig behandling. Trods gentagne forsøg kunne de end ikke få deres egne journaler.

”Jeg troede, jeg undslap døden. Men nu begynder jeg at mene, at det er bedre at dø af en kugle end at blive langsomt dræbt hver dag over tre år”, fortalte en mand.

Hvert andet vidne, jeg talte med, havde enten forsøgt selvmord eller tænkt på det.

En kunstlærer fra Iran kom til Nauru med sin kone og tiårige søn. For to måneder siden fandt han sin kone bevidstløs med en tom pilleæske. Læger formåede at redde hende, men på hospitalet og i løbet af de to måneder, hun tilbragte i en psykiatrisk afdeling i lejren, forsøgte hun ihærdigt at tage sit eget liv – ved at spise piller, hænge sig med sengetøj og skære i sine årer med en plastikkniv.

”Da jeg besøgte hende, var jeg selv ved at blive skør – jeg så blå mærker og ridser på hendes arme. De gav hende mad og medicin med tvang og slæbte hende i brusebad og på toilet med hænderne bundet”, fortalte manden.

”Jeg kunne ikke holde det ud og tog hende med hjem. Min søn er så dybt traumatiseret, at han ikke går ud længere. Han er bare holdt op med at gøre noget som helst. Jeg føler, at jeg mister min familie for øjnene af mig”.

En anden far fortalte mig, at hans yngste søn havde forsøgt flere selvmord.

”Jeg forsøger at skjule alt i dette lille rum – piller, knive. Jeg lader ham ikke gå ud, fordi jeg er bange for, at han vil gøre skade på sig selv”.

Stands rædslen

Måske er tortur det værste, jeg har dokumenteret i mit arbejde. Det er vanskeligt nogensinde at komme sig helt fra den fysiske lidelse kombineret med det absolutte tab af kontrol.

Men på Nauru så jeg noget værre. Mennesker, der bevidst er drevet ud i den dybeste fortvivlelse; som påfører sig selv skader, fordi de føler, at det er den eneste måde at blive hørt.

Der er ingen begrundelse eller tilgivelse for et system, der gør dette ved mennesker. Det er tid til, at Australien og Nauru standser denne offshore-rædsel.